

**Architectura civilis, of nauwkeurige ontwerpen en
verzamelingen van verscheide zeer fraaye groote kap-werken,
van huizen, schuuren, pakhuizen, &c. ...**

<https://hdl.handle.net/1874/40633>

Gee

ARCHITECTURA CIVILIS,

OF NAAUWKEURIGE
ONTWERPEN EN VERZAMELINGEN

VAN VERSCHEIDE ZEER FRAAYE GROOTE

KAP-WERKEN,

VAN HUIZEN, SCHUUREN, PAKHUIZEN, &c.

Met eenige

Uitreekeninge van de MATERIALEN, volgens de Bestek-
ken daar van in Articulen verdeelt;

*Dienstig voor alle Liefhebbers en Leerlingen van de
Bouw-Konst.*

Alle Geteekent door den Beroemde Kenner der
Bouw Kunde,

JACOB POLEY,

Stads Architek en Directeur der Zaagmolens tot Zirikzee.

Te A M S T E R D A M,

By PETRUS SCHENK, Konst-, Boek- en Kaartverkoper, in de
Kalverstraat, tusschen het Franche Koffyhuis en Gapersteeg,
in *Visschers Atlas*. 1770.

B E R I C H T
V A N D E N
T E K E N A E R
A E N D E N
L E E Z E R.

Het is een iegelyk bekend dat de Kappen die ons dienen tot overdekken van onze Huizen of bergplaatsen van veele ongemakken, dat die ten hoogsten nuttig zyn voor het leeven van Menschen en vee, zoo lust het ons aan de Jonge Leerlingen voor te draagen dit volgende Werk van eenige Kappen die ordinaire in Neerland of in de Zeeven Vereenigde Provintien het aldermeest in gebruik zyn, tot overdekken van alle soorten van Gebouwen, zoo voor Menschen als Vee, zoo dient tot opwekking van Beminnaars van diergelyke Wetenschappen, als mede voor alle Jonge Leerlingen.

Een iegelyk, en voornamentlyk die geene welke in die wetenschappen gevordert en geoeffent zyn, zullen na myn gedagten wel begrypen, hoe dienstig dat dien

* 2

aart

B E R I C H T.

aart van werken diende wereltkundig gemaakt te werden, veele moeten zig verheugen dewyl zy het nut en vermaak met voordeel daar van genieten, daar andere het zig moete beklagen, dat zy in de voorzyde Wetenschap, zoo door onmagt als eigen verzuim onwetentende zyn gebleeven.

Wat my aangaat, na dat ik myn Leevenstyd in deze Wetenschap met vermaak hebbe bezig gehouden, als ook in eenige andere, zoo door eigen lust als meede om aan andere dezelve te leeren, zoo is het, dat ik zoo nu en dan zommige exempelen voor myn gemak en tot dienst der Leerlingen hebben te zamen gestelt.

Het zal misfchien zommige vreemd voorkomen, waar om dat ik dit Werk met den Druk gemeen maak, dewyl genoeg van diergelyke Boeken in de wereld zyn, maar hier op antwoorden wy, dat het niet geschied om wat nieuws ten voorschyn te brengen, maar men moet ook niet verwaarloosen het geene den oorspronk betreft van Konsten en Wetenschappen, om die voor te stellen die tot nut van het Menschelyk geslagt zyn, zoo hebbe ik 't van myn plicht geacht van het geene myn onder den Goddelyken bystand, in onze swakheid dus verre volvoert hebben, uit den arbeid onzer handen aan U Ed: Eerwaarde Landgenoten hier komen op te dragen, dat zal buiten twyfel uit zig zelve aan U E. genoegzaam vermaanen, dat zoo de man is, ook alle zyn kragten zyn, zoo dat nogtans my zulks van myn stuk niet verzet heeft, wat ons in dezen te doen staat.

Zoo

B E R I C H T.

Zoo dat wy daar in een middel scheenen gevonden te hebben, om met alle dankbaarheid van UE. aftebedden, dat, gelyk wy dit uit een gulhartigheid des gemoeds aan UE. bescheidenheid overdraagen; dethalven alzo het niet onaangenaam nog overlastig moge vallen, die niet alleen geleerd zyt, om een Werk na de deugd en niet na het bywerk te waardeeren, maar ook gewoon zyt de twyffelagtige dingen, die gemeenlyk twee haudvatfels hebben, na de beste zyde aan te grypen. Wy hebben verscheiden Ontwerpen in Teekeningen voorgestelt, met de Verklaringen van dezelve, als ook verscheide Bestekken van die Werken ontworpen, en in Articulen verdeelt, en by yder Bestek een begrooting van kosten gevoegt, die, volgens den inhoud van yder Articul byzonder gekalkuleert zyn, zoo van Materiaalen, Arbeidsloon, Transporten en verdere Lasten en Ongelden dien aangaande. Zoo een Werk zal wel eenige tot nut en dienst kunnen wezen.

Indien dezen mynen arbeid mynen Wensch mogte bereykt hebben, zal my aangenaam weezen, en anders zal ik my vergenoegen myne uren daar in met vermaak, in het overdenken der Gronden van deze Konst te hebben doorgebracht.

Zoo veel hadden wy te zeggen, om ons daar mede ons zelve en te gelyk ons Werk, allen Konst en Waarheid lievende Leezer UE. goedgunstig aan te be-

B E R I C H T.

beveelen, met betuiginge dat wy wenschten alles te hebben bygebragt, dat daar vereischt werd om zoo een Werk in een goede staat te stellen.

Het is ons eer genoeg om te mogen blyven

Uw Ed. Onderdanige Dienaar

JACOB POLEY.

*Stads Architek en Directeur der
Zaagmoolens tot Zierikzee.*

B E-

N A A U W K E U R I G O N T W E R P,

Van allerlei soorten van Kappen van Huizen.

angaande de Kappen, daar moet wel gelet werden op het gebruik van binnen, en ten tweede op de uitwendige gedaante en toefstel van dezelve. Wat het eerste belangt, het moet in overweging genomen worden, of die moeten dienen tot het draagen van zwaare lasten, als meede om ruime zolders te hebben.

Ten tweede, wat de buitenste gedaante betreft van recht gespannen Kappen, deze moeten haare hoogte geschikt werden na den eis van de stoffen daar men de Kappen mede wil dekken, het zy met stroo, riet of leyen.

De Kappen die men met stroo of riet wil dekken, daar werd dezen regel in gevolgt:

Verklaaring der Plaat 1.

Men verdeelt de wytte van de Kap, dat is, van A tot B in 9 deelen, zo als op de Plaat 1. *Fig. 1.* te zien is, en men neemt 7 van die 9 deelen, dat is, van A tot C, voor de hoogte van de Kap en lengte van de spanten, zoo als met de gestippelde lienie of zirkeltrek in D verbeeld werd, zo dat deeze verdeeling een zeer lage stant van een Kap geeft, die op het land voor Boere woonhuizen en schuuren gestigt worden, om dat die voor alle stormwinden en andere ongemakken bloot staan.

A

Fig.

Fig. 2. Is een Kap, ingerigt tot een pannedak, in den grond geteykent met spanten, gordingen, jagtschooren en spandribben.

Fig. 3. Is de Kap in den opstal, die zyn wytte is van D tot E, en die wytte verdeelt men in 6 deelen, neemende 5 van die 6 deelen, dat is, van D tot E, en men stippelt uyt D van F tot G, en uyt E stippelt men met dezelfde wytte van een tot G, en dat neemt men voor de hoogte van de Kap en voor de langte van de spand-ribben, dat een goede proportie geeft voor een pannedak.

Nu volgt de benaming van het hout dat in zo een Kap zyn plaats heeft, met de zwaarte dien, *a.* Verbeelden de onder- of zolderbalken daar de kapstylen op komen te staan, dik 6 a 8 duim. *b. 1.* De kapstylen. *b. 2.* De blokheelen. *b. 3.* De spanten. *b. 4.* De hansbalk. *b. 5.* Carbeelen, alle dik 5 a 7 duim. *f.* De gordingen, dik 4 a 5 duim. *D.* De hoekkepers, dik 5 a 7 duim. *C.* De muurplaten, dik 4 a 9 duim. *l.* De jagtschooren, dik 4 a 5 duim. *G.* De nok, dik 4 a 4 duim. *b.* De spanribben, dik 2 a 3 duim.

Fig. 4. Verbeeldt de Kap in den opstal van binnen, op zyde te zien, zo als die getimmert staat. *k.* Verbeeldt de steene bostweering, die om een ruime zolder te hebben, 3 voet hoog boven de zolder opgemetselt werd.

Tab. 2. Is een Kap tot tot een Ley dak, van 38 voet wyt en 64 voet lang, die geïnventeert is met doorgaande spanten. *Tab. 3.* Is een dito Kap van 38 voet wyt en 64 voet lang, met kapbinten getimmert, die 2 Kappen werden tegen den anderen gestelt, om te weeten welke van die twee kappen het meeste kosten, daarom zal van yder kap een byzonder bestek en uitrekening gemaakt werden, waar door het zal komen te blyken, welk van beide het meest kost.

Welke Kap van deeze twee het best is? ik stel dat een Kap met doorgaande spanten, een veel ruimer zolders en een sterker dak geeft, om reeden dat doorgaande spanten een gebonden werk is.

Daar een Kap met binten een verdeelt en gebroken werk geeft en veel meer arbeid onderhevig is, het welk door alle
die

die verdeelingen een onsterkte maakt, dat ik aan het oordeel van kundige luiden overlaat.

Tab. 2. Fig. 1. Is de Kap in den Grond, met spanten en jagtschooren, de gordingen gestippelt om de langte te kunnen meeten, als meede de hoekstralen en de zwaarden. *a.* De zolderbalken, dik 13 a 17 duim, lang 36 voet. *b.* De muurplaten, dik 6 a 20 duim, 2 lang 38, en 2 lang 64 voet.

Fig. 2. Is de Kap op het end, dewelke is geïnventeert tot een Ley-dak, die spant, ordinair driekant, dat is de wytte genomen voor de langte van de spandribben, gelyk met de gestippelde *d* firkels getoont werd.

Om de balken in een goede order te leggen, van hoogte, zo verdeelt men de geheele wytte van de Kap in 15 deelen, en men neemt van *b.* 6 deelen, en men trekt een cirkel tot tegen de binnenkant van het spant, voor de bovenkant van de onderbalk, en weder van het tiende deel een cirkel tot tegen de binnenkant van het spant, voor de hoogte van de tweede balk, zo als op *Fig. 2.* gezien kan worden.

Fig. 3. Zyn 2 spanten die in de Kap naast malkander staan, zynde op haar wytte uitgelegt, om de jagtschooren in 't bedraagen, daar men de lengte van de jagtschooren net kan weten. *Fig. 4.* is de Kap op zyden, *A.* is een getimmert hoekkeper, zo als die uitslaagen moet worden om die na te timmeren.

Bestek en Conditien, volgens welken inhoud de Heeren

publiek aan de minst aanneemende zullen aanbesteeden het timmeren van een Kap met doorgaande spanten, met de leverantie van hout, yzer en spykers en het geen verder tot timmeren en stellen van de kap van nooden zal weezen, alles in gevolge de naarvolgende articulen.

Art. 1.

Het Gebouw daar de Kap op staan moet, is wyt 38 en lang 64 voet, buitens werks, te weten op de muuren te leggen 2 platen, dik 6 a 20 duim, lang 38 voet, 2 dito, 6 a 20 duim, lang 64 voet, de muurplaten op yder onderbalk in een swaluw te leggen van 3 duim diep, en in yder swaluw 2 trekagels en 3 spykers van 5 duimen, op de balken vast maaken de muurplaten, op yder hoek met een bedekte swaluw in den andere te timmeren, nagelen en spykeren, als van de voorgemelde swaluwen gemeld is.

Art. 2.

Tot de Kap te timmeren 3 heele kappantjen, dik 12 a 16 duim, lang 37 voet, de spante van boven in en aan den anderen te werken met pen en gaten, in yder spant met pen en gaten werken een onderbalk, dik 12 a 15 duim, lang na den eisch, in deze balk en in de spante met pen en gat te timmeren 2 carbeelen, dik 12 a 15 duim, lang op haar tande 12 voet. Nog in yder spant te timmeren een bovenbalk, dik 10 a 13 duim, lang na den eisch, in de bovenbalken en spanten pen en gat te werken 2 carbeelen, 10 a 13 duim lang op haar tant, 6 voet de spanten te stellen op de muurplaat in de onderbalken met een pen en een tant, en de spanten van boven zo veel af te werken als de dikte van de nok bedraagt, zo als op de teekening aangewezen wert op *Fig. 4.*

Art. 3.

Op de enden van de Kap te maaken en stellen een half spant, dik 12 a 16 duim, lang 53 voet, in yder spant te werken een onderbalk met een pen in het spant, en met een pen in den onderbalk, dik 12 a 15 duim, lang na den eisch, het heele spant in de onderbalk en in het halve spant te werken een carbeel, dik 12 a 15 duim, lang op zyn tant

12 voet, nog in het halve spant yder een bovenbalk te werken met een pen in het halve spant, en met een pen in de bovenbalk van het heele spant, dik 10 a 13 duim in de balken, lang na den eisch, en in de balken halve spanten, yder een carbeel dik 10 a 13 duim, lang op haar tant 6 voet.

Art. 4.

Op yder hoek van de Kap een spant, dik 13 a 16 duim, lang circa 42 voet, daar toe in de onderbalken van de heele en halve spanten te werken met pen en gat 4 zwaarden, dik 12 a 15 duim, lang op haar tanden 7 voet, 4 dito in de bovenbalken, dik 10 a 13, lang op haar tanden $6\frac{1}{2}$ voet, deze hoekspanten te timmeren na het Model A.

Fig. 4. De Onderbalk, dik 12 a 15 duim, met een pen in het spant, en een pen in de zwaarden, dito carbeelen, dik 12 a 15 duim, lang op haar tanden 13 voet, de bovenbalken met pen en gat en spanten, in het swaart dik 10 a 13 duim, lang na den eisch, deeze carbeelen dik 10 a 13 duim, lang op haar tanden 7 voet, alles volgens de teekening daar van zynde. Deeze hoekspanten te stellen met pen en tant als van de heele gemeld is.

Art. 5.

Tusschen de spanten te werken de jagtschooren, volgens *Fig. 3.* De bovenkant van de jagtschooren te leggen 2 duim beneden de bovenkant van het spant, onder en boven op een tant van $5\frac{1}{4}$ duim in de midden half en half in. Den anderen te kepen dik 6 a 8 duim, lang 32 voet, van onder en van boven met pen en gat, en in de midden met een treknagel vast sluiten in een goede order.

Art. 6.

Tot de gordingen te leveren zo veel als geordineert zal worden, ribben dik 6 a 8 duim, niet korter als 24 voet.

De lasschen van de gordinge niet korter als $2\frac{1}{2}$ voet, en de lasschen te brengen tusschen de spanten, de lasschen vast te spykeren met 5 a 6 duim, en de gordingen in de spanten te keepen met nissen, dat de gordingen 2 duim boven de spanten blijven, de gordingen en jagtschooren yder een duim te kepen, en op yder gording en jagtschoor een treknagel slaan, op de spanten te leggen een nok, dik 6 a 7 duim, lang na den eisch, de nok 2 duim te kepen over de spante, de nok op yder spant met 2 a 3 duimen vast, en de gordingen vast te spykeren met 3 a 5 duimen op yder spant.

Art. 7.

Op de spanplaat gordingen en nok te leggen, de spanribben van malkanderen 2 voet, op de midden te meeten, alle de spanribben uit een lengte, lang 38 voet, dik 4 a 5 duim, onder op de spanplaat met een hiel en yder spanrib, op de spanplaat met 2 a 40 \otimes en een 5 duim op yder gording en nok, met 2 a 6 duimen vast te spykeren aan alle de balken spanten, carbeelen, zwaarden en spanribben, een vellig kant te schaven van $\frac{1}{4}$ duim.

Art. 8.

Op de spanribben te leggen het leybort, de deelen dik $1\frac{1}{2}$ a 12 duim, lang 24 voet, de stuknaden in het verband, de kanten vierkant en digt tegen malkander gestreken, op de hoeken en nokken met naalden, van dikte na den eisch, het leybort op yder spanrib met 3 a 40 \otimes vast spykeren, welk leybort van buiten regt en vlak zonder seeg of bulten, en op de naden gelyk gewerkt, nog te maaken

De voet-lasten voor het leydak, dit geheele werk te maaken van greenen hout, alle vierkant bezaagt.

Nu volgt de uitrekening van de bovengemelde Kap, volgens het bestek en artikels daar van zynde.

Las de artikelen de Kap en de...

de Kap en de artikelen...

61

Beschryving van Kappen.

7

Begrooting van een Kap, wyt 38, lang 64 voet, met doorgaande spanten.

Art. 1.

	dikte in duim	voeten	fluyv. de duim	gl.		
2 Platen	6 a 20	38	$3\frac{1}{2}$	f 21	f 42	—
2 Platen met de latten		66	$6\frac{1}{8}$	36	15	73 10
24 gr. Nagels	$\frac{5}{8}$ a $1\frac{1}{2}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{1}{4}$			6
40 — 5 duynen is 4 $\frac{1}{2}$			2			9
Transport. van de gulde			2			11 12
Arbeitsloon van Timmeren						20
Van het Stellen						10 3
Gebruik van gereedschap en stellinghout						10

f 177 : —

Art. 2.

6 Spanten	12 a 16	37	$3\frac{7}{8}$	f 33	f 198	—
3 Balken	12 a 15	23	$2\frac{1}{2}$	19	2	57 6
6 Carbeelen	12 a 15	13	$1\frac{1}{16}$	10	16	64 16
3 Bovenbalken	10 a 13	12	$1\frac{1}{8}$	7	6	21 18
6 Carbeelen	10 a 13	7	$\frac{1}{8}$	4	1	24 6
80 Gryne nagels	$\frac{5}{4}$ a $\frac{5}{2}$	$1\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$			1
6 $\frac{1}{2}$ Spykers			2			12
Voor transport			2			36 14
Arbeitsl. van Timmeren						63 10
Van Stellen						12 10
Gereedschap en Stellinghout						10 8

f 491 : —

Art. 3.

2 Halve spanten	12 a 16	37	$3\frac{7}{8}$	f 33	f 66	—
2 Onderbalken	12 a 15	12	$1\frac{1}{8}$	10	2	20 4
2 Carbeelen	12 a 15	13	$1\frac{1}{8}$	10	16	21 12
2 Bovenbalken	10 a 13	7	$\frac{1}{8}$	4	1	8 2
2 Carbeelen	10 a 13	7	$\frac{1}{8}$	4	1	8 3
32 Grene nagels	$1\frac{1}{4}$ a $1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$			8
2 $\frac{1}{2}$ Spykers			2			4
Transport			2			12 8
Arbeitsl. van Timmeren						24
Van Stellen						10
Gereedschap en Stellinghout						6

f 177 : —

Art. 4.

Art. 4.

	dikte in duim men	voeten	ftuyv. de duim	gl.				
4 Onderzwaarden	12 a 15	7	$\frac{5}{8}$	f 5	12	f 22	8	
4 Bovenzwaarden	10 a 13	7		4	1	16	4	
4 Spanten	12 a 16	40	$3\frac{3}{8}$	36		144		
4 Onderbalken	12 a 15	15	$\frac{3}{8}$	12	8	49	12	
4 Carbeelen	12 a 15	14		12	8	49	12	
4 Bovenbalken	12 a 13	7	$\frac{5}{8}$	4	1	16	4	
4 Carbeelen	10 a 13	7		4	1	16	4	
64 Grene nagels	1 $\frac{1}{4}$ a 1 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$				16	
Transport			2			31		
Arbeitsl. van Timmeren						48		
Van Stellen						20		
Gereedschap en Stellinghout							8	

f 422 : —

Art. 5.

8 Ribbe tot jagschooren	6 a 8	32	3	f 7	4	f 57	12	
40 Grene nagels	1 a 1	1 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$				10	
Transport			2			5	16	
Arbeitsl. van Timmeren						20	4	
Stellen						6	10	
Gereedschap en Stellinghout						2	8	

f 93 : —

Art. 6.

6 Ondergordingen	6 a 8	30	$2\frac{2}{3}$	f 6	12	f 39	12	
2 Gordingen tot de 2de	6 a 8	23	$2\frac{2}{3}$	5	8	10	16	
4 dito	6 a 8	26	$2\frac{2}{3}$	5	14	22	16	
1 dito tot de 3de	6 a 8	32	3			7	4	
2 dito	6 a 8	43	4	9	12	19	4	
1 dito tot de 4de	6 a 8	18	$1\frac{1}{2}$			3	18	
2 dito	6 a 8	30	$3\frac{3}{8}$	8	2	16	4	
1 Nok	6 a 7	29	$2\frac{3}{8}$			5	10	
60 Grene nagels			$\frac{1}{4}$				15	
Transport			2			12	8	
Arbeitsl. van Timmeren						30	13	
Van Stellen						18		
Gereedschap en Stellinghout							8	

f 195 : —

Art. 7.

Art. 7.

	dikte in duim.	voeten	stuyv. de duim	gl.			
66 Spanribben	4 2 5	38	3 ½	f 3	10	f 231	—
100 H Spykers			2			10	—
Transport			2			24	2
Arbeitsl. van timmeren						20	—
Stellen						12	10
Gereedschap en Stellinghout						6	8
							f 304 : —

Art. 8.

220 Deelen	1 ½ a 12	24	2 ½	f 2	5	f 495	—
260 H Spykers			2			26	—
Transport			2			52	2
Arbeitsl. van timmeren						30	9
Voor stellen						80	7
Gereedschap en Stellinghout						10	2
							f 694 : —
Zoo dat een Kap met Spanten bedraagt een Somme van							f 2553 : —

Verklaring wegens het Transport: Dat werd gemeenelyk op de Scheepsvrigten gerekent een Stuurver van de Gulden; maar de Landvrigten zyn zoo niet gereguleert als de Scheepsvrigten; daarom stellen wy 2 stuurvers van de gulden; maar die dat kundig zyn, zullen het Transport en de begrootingen wel kunnen reguleeren.

Verklaringe der Plaat 2.

Fig. 1. Is de Kap in den grond zoo als die haar van boven vertoont. *b.* Ben de Muurplaten, die men op de muuren en op de zolderbalken legt, op de balk in een zwaluw; als meede aan de enden of hoeken met een zwaluw aan en over malkander verbind. Die Platen, dienen tot een band op en om het muurwerk, aan en by den anderen te verbinden, en dat is een zaak die in de Bouwkunde wel dienen waargenomen te worden, dat men de Werken het aldersterkft maakt daar het meest op aan komt. *c.* Ben de Spanten die het geheele dak moeten dragen, *d.* Ben de Spanten, die op de enden van de kappen staan, en die dienen tot styfte van de gordingen; als meede voor dragt van dit dak, dat op het ent komt te leggen, *e.* Ben de Hockspanten, die dienen tot het verband van de gordingen, *f.* Ben de Swaarden, die in de hoeken van de spandbalken gewerkt zyn, om de balken van de enden en van de hoekspanten, in te timmeren, *g.* Ben de Jagtschooren of Kruiffen, die men tusschen de spanten timmert, tot stevigheid van de kap, in de plaats van windbanden, die by myn van dat nut niet zyn als de jagtschooren, dat ik aan het oordeel van kundige overlaat. *h.* Is de Nok die mede in een kap van groot nut is.

Fig. 2. *a.* Ben de Zolderbalken. *k.* Is een Onderbalk tusschen de spanten, die met een pen en gat in de spanten getimmerd is. *l.* Ben 2 Carbeelen, dienen tot styfte en schranken van de kap. *m.* Ben de boven Balken. *n.* De Carbeelen die dienen als boven gemelt is. Het resteerende is gemerkt met dezelve letters als in *Fig. 1.* gedaan is.

Fig. 3. Ben 2 Spanten die naast malkander staan en toegeleid zyn, om de Jagtschooren in te bedraagen.

Fig. 4. Is de Kap van ter zyden te zien in den opstal. *A.* Is den Uitslag van een hoekkeper spant, om na te timmeren, met keepe voor de gordingen.

Bestek van gebrooken kap, volgens *Tabula 3.* die gestelt word tegen de kap volgens *Tabula 2.* met spanten.

Art. 1.

Het Gebouw daar de kap op staan moet, is wyt 38 en lang 64 voet, buitens werks te meeten, op de muuren te leggen 2 platen dik 6 a 20 duim, lang 64 voet, en 2 platen van 6 a 20 duim, lang 38 voet. Die platen op ieder zolderbalk in een zwaluw te leggen van 3 duim diep, in ieder zwaluw op ieder balk 2 greene treknagels, en 3 a 5 duimen, vast te maaken. De platen op de hoeken met een bedekte zwaluw in en over malkander te timmeren, nagelen en spykeren als van de zwaluwen gezegt is.

Art. 2.

Tot de Kap te timmeren 3 kapbinten, daar toe 6 stylen, dik 12 a 16 duim, lang 13 voet; 3 balken, dik 12 a 15 duim, lang 26 voet; 6 carbeelen, dik 12 a 15 duim, lang 10 voet. Op de enden van de kap 2 halve binten, 2 stylen, dik 12 a 16 duim, lang 13 voet; 2 balken, dik 12 a 15 duim, lang 14 voet; 2 carbeelen, dik 12 a 15 duim, lang 10 voet. In de bintbalken tot de hoekbinten te werken 4 zwaarden, dik 12 a 15, lang 10 voet; nog op ieder hoek een bint, daar toe 4 stylen, dik 12 a 16 duim, lang 15 voet; 4 balken, dik 12 a 15 duim, lang 16 voet; 4 carbeelen, dik 12 a 15 duim, lang 13 voet. Alle de binten op te sluiten, ieder pen en gat met 2 en 3 greene nagels, dik $\frac{5}{8}$ duim, lang $1\frac{1}{2}$ voet.

Art. 3.

Tot het tweede Bint 6 stylen, dik 11 a 14 duim, lang 10 voet; 3 balken, dik 10 a 13 duim, lang 16 voet; 6 carbeelen, dik 10 a 13 duim, lang 7 voet. Op de enden van de kap de halve kapbinten 2 stylen, dik 11 a 14 duim, lang 10 voet; 2 balken, dik 10 a 13 duim, lang 8 voet; 2 carbeelen, dik 10 a 13 duim, lang 7 voet; in de binten balken te werken, 4 zwaarden, dik 10 a 13 duim, lang 9 voet; tot de hoekbinten 4 stylen, dik 11 a 14 duim, lang 11 voeten,

ten; 4 balken, dik 10 a 13 duim, lang 10 voet; 4 carbeelen, dik 10 a 13 duim, lang 9 voet; met nagels opsluiten, zoo als in Art. 2. gemelt is.

Art. 4.

Tot de derde Bint 6 stylen, dik 9 a 12 duim, lang 8 voet; 3 balken, dik 8 a 10 duim, lang $8\frac{1}{2}$ voet; 6 carbeelen, dik 8 a 10 duim, lang 5 voet. Op de enden van de Kap de halve binten 2 stylen, dik 9 a 12 duim, lang 8 voet; 2 balken, dik 8 a 10, lang 8 voet; in de bintbalken te werken met pen en gat, 4 zwaarden, dik 8 a 10 duim, lang 10 voet; tot de hoekbinten 4 stylen, dik 9 a 12 duim, lang 8 voet; 4 balken, dik 8 a 10 duim, lang 5 voet; 4 carbeelen, dik 8 a 10 duim, lang 5 voet; opsluiten en nagelen als in Art. 2. gezegt is.

Art. 5.

Tot de Spruiten 3 makelaars, dik 6 a 6 duim, lang 16 voet; een nok, dik 6 a 8 duim, lang 29 voet; 8 spruiten, dik 6 a 7 duim, lang 6 voet. Alle de Bint en Spruiten van onder in de balken te stellen met pen en gat, en tant. Alles te werken met penne en gaaten, en opsluiten in een goede order.

Art. 6.

Om alle de Onderbinten in de stylen te leggen, en in keepen in voorloeven, dat de bovenkant van de gording 3 duim boven de bindstylen blyft; de gordingen op ieder styl met 4 a 5 duimen vast spykeren; de ondergording, dik 6 a 8 duim, lang 190 voet; de rib niet korter als 24 voet.

De tweede Gording te leggen in een zwaluw van 3 duim diep, op ieder bint de gording dik 8 a 10 duim, lang 160 voet, de gording op ieder balk met een greene treknagel, en 2 a 7 duimen vast te maken.

Op het tweede Bint een gording in een en dezelve wys te leg-

leggen, vast maken met een greene nagel, 2 a 5 duimen; de gording dik 7 a 9 duim, lang 116 voet.

Op het derde Bint een gording, dik 6 a 8 duim, lang 90 voet, meede leggen, bewerken en vast maken, als gezegt is van de voorgemelde. Alle de lastchen niet korter als 3 voet. Alle wel spykeren na den eys.

Art. 7.

Onder de tweede Gording te maken, met pen en gat, 24 windbanden, dik 6 a 8 duim. Onder de derde Gording te werken als boven 24 windbanden, dik 5 a 7 duim. Onder de derde Gording te werken als boven 24 windbanden, 4 a 6 duim. Alle lang na den eisch. 4 Nokbanden, 4 a 6 duim, lang 7 voet. Alles op te sluiten met greene nagels in goede order.

Art. 8.

Op de Muurplaten en Gordingen te leggen de spanribben, van malkander 2 voet, van midden op midden te meeten, dik 4 a 5 duim; op de muurplaat met een hiel, en ieder spanrib op de muurplaat met 2 a 40 # , en een 5 duim vast spykeren op de gordingen en nok, ieder spanrib vast te maken met 2 a 6 duimen; aan alles daar het wezen kan een vellingkant te schaven van $\frac{1}{4}$ duim groot.

Art. 9.

Op de Spanribben te leggen het leybort, de deelen dik $1\frac{1}{2}$ a 12 duim, lang 24 voet; de stuiknaden in het verband vierkant, en digt tegen malkander gestreeken; het leybort op ieder deel en in spanrib met 3 a 40 # vast te spykeren; welk leybort van buiten regt vlak en zonder zeeg of bulden moet gemaakt werden, en op de naden gelyk te werken.

Verklaring van Plaat 3.

Fig. 1. Is de Kap in den grond. No. 2. Ben de deelen, onderbinten, met de zwaluwe op het ent van de balken, daar de gordinge op komen te leggen. No. 1. De muurplaten A. verbeelt een zwaluw op de zolderbalken, daar de muurplaten op komen te leggen. B. Is een zwaluw die aan de enden van de muurplaten, om de platen aan malkander te verbinden. 3. Zyn de halve binten op het ent van de Kap. 4. Ben de hoekbinten. 5. Ben de windbanden, zoo als die onder de gordingen komen te staan. 6. Ben de zwaarden, daar de balken van de hoekbinten met pen en gat in koomen. 7. Ben de gordingen gestippelt.

Fig. 2. Is de Kap van ents met de verdeeling in 15 deelen, daar de balken van hoogte naar gelegd werden, zoo als op Plaat 2. gemelt is, en hier met gestippelde sirkels aangewezen werd. *a.* De zolderbalken. *b.* De onderbint balken. *c.* De stylen. *d.* De carbeelen. *e.* De 2de bintbalk. *f.* De stylen. *g.* De carbeelen. *h.* De 3de bindbalk. *i.* De stylen. *k.* De carbeelen. *l.* De makelaar. *m.* De spruiten. *n.* De nok. 5. De windbanden. 7. De gordingen. 8. De spanribben.

Fig. 3. Ben 2 gebinten van onder tot boven, met de spruiten daar op naalt malkander, op haar maat uitgelegt, om de windbanden daar in te bedragen. Het resteerende is alles gemerkt, als in *Fig. 2.* gedaan is.

Fig. 4. Is de Kap van ter zyden te zien. Alles is gemerkt als vooren.

Fig. 5. Is den Uitslag van de hoekbinten, om die na te timmeren, die na de maate van hoogte, volgens de gestippelde lynen aangewezen wert. De swaluw A is aan de borst in 3 deelen verdeelt, dat een sterk swaluw geeft.

*Verklaring van Plaat 4.**Beschryving van Fig. 1.*

Verbeeld een Kap, die den eenen muur veel korter is als den anderen, aan de enden met opgaande gevels, die men de naam van grondteekeninge geeft; daar men doorgaans alles in verbeeldt, dat men in den omtrek van een gebouw wilt vertoonen.

Verklaring van Fig. 2.

Vertoont het eerste Bind dat aan het regte end van de kap moet geplaatst werden, daar van de stylen, carbeelen en spanten. Fyne schreeven gaan door de grondteekening, welke dienen om de enden van de stylen, spanten en carbeelen te vinden; welke enden men van nooden heeft tot het uitflaan van de binten, als meede tot het ophaalen van de kap, gelyk met Fig. 3 en 4 gedaan is.

Verklaring van Fig. 3 en 4.

Fig. 3. Is den Uitslag van het groote bint, daar alle het hout na de schuinte, volgens de dunne schreeven, verbeeldt werd, en uit den grond overgehaalt is.

Fig. 4. Is den Opstal van de kap, die met de gestippelde lynen van de hoofddeelen overgehaalt zyn, en het hout van de binten is na de verzwaarde schuinte geteekent, dat in het timmeren niet nodig en is; maar het hout mag na de schuinte wel in de breete vierkant bepaalt werden, zoo als de schuinte van ieder bint komt uit te wyzen.

Verklaring van Fig. 5.

Daar werd het verband aangewezen van een blokheel aan de stylen, muurplaat en spant, met haare zwaluwen verbonden.

Begrooting van een Kap, wyt 38, lang 64 voet, met Binten.

Art. 1.

	dikte in duim	voeten	fluv. de duim	gl.			
2 Platen	6 a 20	38	$3\frac{1}{8}$	f 21	f	42	—
2 Platen met Laffen	6 a 20	66	$6\frac{1}{8}$	36	15	73	10
24 Greene Nagels	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	—	6
4½ Spykers	—	—	2	—	—	—	9
Transport	—	—	2	—	—	—	11
Arbeitsl. van Timmeren	—	—	—	—	—	—	29
Van Stellen	—	—	—	—	—	—	10
Gereedschap en Stellinghout	—	—	—	—	—	—	10

f 177 : —

Art. 2.

6 Stylen tot het eerste							
Bint	12 a 16	23	$1\frac{3}{8}$	f 11	8	f 68	8
3 Balken	12 a 15	26	$2\frac{3}{8}$	20	8	61	4
6 Carbeelen	12 a 15	13	$1\frac{3}{8}$	10	14	64	4
2 Stylen op het ent	12 a 16	13	$1\frac{3}{8}$	10	14	21	8
2 Balken	12 a 15	14	$1\frac{3}{8}$	11	16	23	12
2 Carbeelen	12 a 15	13	$1\frac{3}{8}$	10	14	21	8
4 Zwaarden	12 a 15	10	x	9	—	36	—
4 Hoekstylen	12 a 16	14	$1\frac{3}{8}$	12	12	50	8
4 Balken	12 a 15	16	$1\frac{1}{2}$	13	10	54	—
4 Carbeelen	12 a 15	13	$1\frac{3}{8}$	10	14	42	16
100 Greene Nagels	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	1	5
Transport	—	—	2	—	—	44	4
Arbeitsloon van Timmeren	—	—	—	—	—	—	100
Van Stellen	—	—	—	—	—	—	40
Gereedschap en Stellinghout	—	—	—	—	—	—	20

f 650 : —

Art. 3.

	dikte in duim	voeten	fluv. de duim	gl.			
6 Stylen tot het tweede							
Bint	11 1/2	14	10	f 7	10	f 45	—
3 Balken	10 1/2	13	16	1 1/2	9	15	29 5
6 Carbeelen	10 1/2	13	7	1 1/2	4	1	24 6
2 halve Binten	11 1/2	14	10	1	7	14	15 8
2 Balken	10 1/2	13	10	—	6	10	13
2 Carbeelen	10 1/2	13	7	1/2	4	1	8 2
4 Zwaarden	10 1/2	13	9	1	6	10	26
4 Hoekstylen	11 1/2	14	11	1	7	14	30 16
4 Balken	10 1/2	13	10	1	6	10	26
4 Carbeelen	10 1/2	13	9	—	6	10	26
100 Greene Nagels	—	—	—	1/2	—	—	1 5
Transport	—	—	—	2	—	—	24 10
Arbeitsloon van Tim- meren	—	—	—	—	—	—	60
Van Stellen	—	—	—	—	—	—	40 8
Gereedschap en Stel- linghout	—	—	—	—	—	—	10

f 380 : —

Art. 4.

	dikte in duim	voeten	fluv. de duim	gl.			
6 Stylen tot het derde							
Bint	9 1/2	12	7	1 1/2	f 3	8	f 20 8
3 Balken	8 1/2	10	9	1 1/2	4	—	12
6 Carbeelen	8 1/2	10	5	1 1/2	2	—	11
2 halve Binten	9 1/2	12	7	1 1/2	3	8	6 16
2 Balken	8 1/2	10	5	—	2	—	4
2 Carbeelen	8 1/2	10	5	—	2	—	4
4 Zwaarden	8 1/2	10	5	—	2	—	8
4 Hoekstylen	9 1/2	12	8	1/2	4	1	16 4
4 Balken	8 1/2	10	5	1/2	2	—	8
4 Carbeelen	8 1/2	10	5	—	2	—	8
88 Greene Nagels	—	—	—	1/2	—	—	1 2
Transport	—	—	—	2	—	—	9 12
Arbeitsl. van Timmeren	—	—	—	—	—	—	30 8
Van Stellen	—	—	—	—	—	—	10 10
Gereedschap en Stel- linghout	—	—	—	—	—	—	6

f 157 : —

Art. 5.

	dikte in duim.	voeten	stuyv. de duim	gl.			
3 Makelaars	6 a 6	10	1	f 1	16	f 5	8
8 Spruyten	6 a 7	6	$1\frac{3}{8}$	1	4	9	12
1 Nok	6 a 7	29	$2\frac{3}{4}$	—	—	5	8
20 Greene Nagels	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	5
Transport	—	—	2	—	—	2	—
Arbeitsl. van timmeren	—	—	—	—	—	5	—
Stellen	—	—	—	—	—	2	—
Gereedschap en Stellinghout	—	—	—	—	—	1	7

f 31 : —

Art. 6.

24 Windbanden	6 a 8	8	$\frac{3}{8}$	f 2	8	f 57	12
24 dito	5 a 7	7	$\frac{3}{8}$	1	2	20	8
24 dito	4 a 6	7	—	—	15	18	—
4 Nokbanden	4 a 6	7	—	—	15	3	—
160 Greene Nagels	—	—	$\frac{3}{4}$	—	—	—	4
Transport	—	—	2	—	—	12	—
Arbeitsl. van timmeren	—	—	—	—	—	30	—
Voor Stellen	—	—	—	—	—	8	2
Gereedschap en Stellinghout	—	—	—	—	—	—	2

f 161 : 2

Art. 7.

2 Gordingen	6 a 8	30	$2\frac{1}{2}$	f 6	18	f 13	16
4 dito	6 a 8	30	—	—	6	18	27
2 dito	8 a 10	25	$2\frac{3}{4}$	9	10	19	—
4 dito	8 a 10	26	—	9	10	38	—
2 dito	7 a 9	15	$1\frac{1}{16}$	4	11	9	2
2 dito	7 a 9	42	4	12	12	25	4
1 dito	6 a 8	15	$1\frac{1}{16}$	3	9	3	9
2 dito	6 a 8	34	$3\frac{1}{16}$	8	1	16	2
200 Greene Nagels	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	5
Transport	—	—	2	—	—	15	14
Arbeitsl. van timmeren	—	—	—	—	—	48	17
Van Stellen	—	—	—	—	—	25	7
Gereedschap en Stellingh.	—	—	—	—	—	10	3

f 253 : 12

Art. 8.

Voor de Spanribben ————— f 334 : —

Art. 9.

Voor de Dekdeelen ————— f 694 : —

De geheele Somma f 2837 : 13

Ver-

Vershil van de begrootingen, aangaande de twee voorgemelde Kappen op *Tabula* 2 en 3. Volgens de bestekken daar van zynde, zoo blykt dat de Kap met binten volgens *Tab.* 3. kost een som

— — — — — f 2837 : 13

En een Kap met spanten, volgens het bestek en begrooting daar van zynde, volgens *Tab.* 2. moet kosten

— — — — — f 2553 : —

Zoo dat een Kap met spanten twe hondert en acht en tachtig gulden minder komt te kosten als een Kap met binten, het welk ons te bewyzen stond

— — — — — f 284 : 13

*Verklaaring van Plaat 5.
Eerste Afbeelding.*

Fig. 1. Is de Kap in den grond met de onderbalken, gemerkt met de letter A. De vier balken die op de vier inwendige hoeken koomen, die neemt men zoo lang dat die een voet of drie over malkander koomen, men laat die open hoeken half en half in den anderen, om de hoeken aan malkander te verbinden, daar alle de muurplaten aan en op verbonden zyn, om het uitwyken van de muuren te beletten. Om zoo een Kap, op diergelyke manier geinventeert, wel te verzorgen, is voor al zeer noodig dat men onder de kielen, op de inwendige hoeken, op de muuren onder de balken, een stuk blaauwe steen legt van bekwaame dikte, breedte en langte, om het doorzakken van de balken in het metselwerk voor te koomen, doordien op de inwendige hoeken yder drie spanten koomen, en daar door meest de geheelezwaarte van zoo een Kap komt te leggen.

Tweede Afbeelding.

Fig. 2. Is de Kap in den opstal getimmert, en vertoont zig met de spanten, balken en carbeelen, jagtschooren en spanribben daar agter.

*Beschryving van Kappen.**Verklaringe van Plaat 6.**Eerste Afbeelding.*

Fig. 1. Is is een Model van de voorgaande Kap, die in het overhoeks legd, om daar de hoek- en kielspanten na de maat op een meetkonstige manier na uitteleggen, om die na te timmeren.

Op het eene ent is met gestippelde lynen in den grondslag een kappant geteekent, met spanten, balken, carbeelen en gordingen &c. daar de gordingen in den grondslag met gestippelde lynen overgehaalt zyn.

Deeze Grondteekening is zoodanig geleidt, om den opstal *Fig. 2.* na te teekenen, als mede om den uitslag naar op te haalen, van de hoek en kielkeepers, *Fig. 3* en *4.*

Vyfde Afbeelding.

Fig. 5. Is een Carbeel, die gesteld is na 3 deelen op de stylen en 2 deelen op de balk. Deze verdeelinge diende wel in agt genomen te werden als de meeste zwaarte of dragt op de enden van de balken of byde stylen komt of geplaatst moet werden.

Sesde Afbeelding.

Vertoont een Carbeel in de vyffteek getimmert, met die benaming by de timmerlieden in 't gebruik, en dat wel om deze reden: Als men een bind van onbezaagt hout moet timmeren, dan slaat men een lynslag op of langs de zyden van stylen en balken, en dan zet men langs een rey over de lynslaagen een schreef, zoo lang als die van noden is, en als deze stylen en balken met pennen en gaaten in den anderen geslooten zyn, dan verdeelt men van de schreef die op de balk staat langs de schreef op den styl 4 deelen van een voet en men zet op het einde van vier voet, op de styl een merk en men deelt van de schreef die op de styl staat

staat langs de schreef die op de balk staat 3 deelen van een voet, en men zet op het eind van het derde deel mede een merk, en als deze merken met vyf voet van den anderen zyn, dan legt het werk in den winkelhaak, en om die reden noemt men dat een bint in de vyfsteek leggen, en na die verdeeling werd het Carbeel ook gelegd.

Deeze verdeeling is beter als de bintbalken wat lang zyn, om dat de carbeelen na deze verdeeling wat verder van de stylen koomen te staan.

*Verklaring van Plaat 7.**Eerste Afdeeling.*

Vertoont in den grond den omstreek van de voorgaande Kap met een vallent Spant, gemerkt met de letter A, dat wel principaal geinventeert is om de zwaarte van de Kap meer op de muuren te verdeelen, het welke de regte of beste schikking is om een werk sterk en deugtzaam te maerken; het is bekend als men de meeste zwaarte van een Kap op een klyne spaatie van de muuren laat rusten, dat dan de balken door de al te groote swaarte in de muuren gedrukt werden, waar door het scheuren en uitsetten veroorzaakt werd.

Tweede Verdeeling.

Verbeeld de Kap in den opstal, aan de eene kant opgetimmert met de spanribben, de andere zy van binnen te zien. A. Is het vallent spant, dat een kundig meester kan plaatfen na zyn welgevallen, de vallende spanten in zo een kap in die order geplaatst, zullen een sterk verband aan de Kap toebrengen en veel beter dragt voor de gordingen geven, zoo als daar gezien kan werden van wat voor een gebruik dat de vallende spanten in zoo een Kap vertoonen, men heeft in zoo een Kap geen jagtschooren nog windbanden van nooden.

Verklaring van Plaat 8.

Is de voorgaande Kap in zyn overhoeks by *Fig. 2.*

Letter A. verbeeldt het halve spant, dat op het eind komt te staan tegen de nok, en met zyn balken in de balken van de vallende spanten koomen, en met pennon en gaaten getimmert werden. B. Verbeeldt den netten uitslag van het vallend spant en alle de deelen van balken, spanten en carbeelen zyn in den Grondslag met fyne schreeven doorgehaalt, waar door men den opstal kan ophaalen.

Fig. 3. Is den opstal daar men de hoek en kielspanten in zyn regte maat uitgeslaagen ziet.

Van wat nut een vallent bint of spant is, dat kan hier gezien werden, voor eerst dat daar zoo veel stylen in zwaarte niet by malkander op de inwendige hoeken van de muuren koomen, en ten tweeden, dat het vallende spant een beter verdeeling of dragt geeft voor de gordingen, want zoo men let op *Tab. 5. Fig. 2.* daar zal men zien dat de onder en bovengordingen by 2 en 3. altyd een groote langte hebben, daar de onder- en bovengording by 4 en 5. zeer kort valt, dat een slegte verdeeling voor de gordingen maakt, dat met een vallent bint of spant ten eenemaal weggenoomen werd, maar laat alles aan kundigen over.

Men zegt dat men in oude tyden beeter werk gemaakt heeft als tegenwoordig, het welk met de ondervinding zeer wel bewezen werd, maar vraagt men of men tegenwoordig zulke goeije werken niet meer maaken kan? ik antwoord van ja, of wy zyn niet waardig den naam van Bouwkunders te draagen, maar willen wy eens aantoonen waarin de slegtheit van den heedaagsche Bouw van daan komt, zoo men eens een Ontwerp van een deugdzaam Gebouw ontwerpt, en alle de beste Matrialen daar toe ordineert, zoo zal men ten eersten vry wat te verantwoorden hebben, voor eerst, dat men al te kostelyk is in het ordineeren, en ten tweeden dat men tot het Besteeden niet alleen van den Arbeitsloon, maar ook van alle de Matrialen, ieder in zyn zoort overgaat,

gaat, dat een groot nadeel voor zoo een Werk is, en dan komt daar nog by, dat men zoo veel niet kan bedingen als het wel behoort, of men moet onkundige aantreffen, die dan zoo een Werk aannemen, die door haare onkunde een grootte schaade lyden, en altemets het geheele Werk bederven, zoo wel door de Leverantie, als door het maaken van het Werk.

Maar zal een Inventeur van een Werk aan zyn Heeren en Meesters genoeg geven, om een Werk zoo goed koop aan te leggen, dat zyn Meester daar in genoeg neemen, zoo moet hy overgaan om alles te verminderen en te verlichten van de Materialen, maar ook slegter Materialen ordineren om tot zoo een laage prys te koomen als men genoodzaakt is, zoo dat ik nu meen de oorzaak van den slegten Bouw bewezen te hebben.

Verklaaring van Plaat. 9.

Fig. 1. Is een Onregelice grond over alle kanten uit den haak, daar alle de Spanten in een Makelaar koomen, alle de Spanten zyn met Syfferletters aangewezen, zoo wel in den Grondopstal als in de uitflag van de Spanten, *Fig. 1* en *Fig. 2.* is den Opstal van twee zyden van buiten te zien.

Verklaaring van Plaat 10.

Is de grond van een Schuur met een Dorsvloer, langs door de Schuur, aan ieder ende van de Dorsvloer is geordineert tot stallen te maken, dat gelaaten wert, ten keure van den eigenaar, om op die enden ook deelen te leggen.

Verklaaring van Plaat. 11.

Fig. 1. Is de Schuur op het ent van binnen te zien. *Fig. 2.* is den toeleg van 2 Spanten om de Jagtschooren in te be draagen, daar alle de Keepen van de Gordingen in de Spanten en Jagtschooren verbeeld werden. By *Fig. 3.* werd het kee-

keepen van de Spanten aan de Balken verbeelt. 1. Is de Balk. 2. De Scheggen die tegen het Spant vast gemaakt wert en met een tant op de Balk staat. 3. Is het Spant. 6. Verbeelt het Spant met de Keepen van de Gordinge.

Verklaaring van Plaat 12.

Fig. 1. Is de Schuur op zyden te zien. By 2. werden de Jagtſchooren met een Yſere Bout aan de Gordinge vast geflooten, en op de reſteerende vergaaringe met grene Trek-nagels vast gemaakt. By *Fig. 2.* werd in het groot verbeelt hoe dat men de Spanten vast maakt. *a* en *a* verbeeld de Bindbalk zoo als de Swaluwe daar aan gemaakt is. *b.* verbeeld het gekeekte Spant de ſtyl van het gebint *c.* het Carbeel *d.* De Scheg die tegen de Spanten en op de Balken koomen te ſtaan.

Verklaaring van Plaat 13.

Fig. 1. Is een Kap in de grond, die geinventcert is om een ſwaare laſt te draagen. 1. Ben de draagbalken die in de Stylen gewerkt worden, daar de Solderbalken met keepen over koomen te leggen, die tuſſchen de Bintbalken koomen te leggen. 2. Ben de Bintbalken met de Swaaluwen aan de enden van die Balken daar de Platen op koomen te leggen.

Fig. 2. Is een Opſtal op zyde van binnen te zien, met de Carbeelen onder de draagbalken. *Fig. 3.* is de Kap op het Ent met de gebint ſtylen, die van booven veel breeder zyn als van onder, om boven ruimte te hebben, om de Draagbalken daar in te timmeren met pennen en gaaten, en voorloeven, en de Platen die op de Balken koomen te leggen moeten van een lankte weezen, om de binten aan malkander te verbindon. 4. Is een Balk die tuſſchen de Bintbalken met zyn keepen over de Draagbalken verbeelt werd, en daar de Plaat boven in de Swaluw komt te leggen.

Fig.

Fig. 4. Verbeeld het toeleggen van de stylen, om de draagbalken en carbeelen in te timmeren. 5. Is een Mal, zo als daar 2 moeten weezen, die men onder en boven over de pennen van de stylen steld, om die in het bedraagen op haar wyte te houden.

Verklaaring van Plaat 14.

Fig. 1. Is een vierkante grond, die breed is 68 en lang 80 voet, daar een kap met een zak op geplaatst is, die zyn aan ieder zyde van een byzondere wyte, gelyk met de fyfferletters aangewezen werd, van L tot K is wyt 29 voet, van M tot N is wyt 37 voet, van O tot P is wyt 26 voet en van T tot V is wyt 34 voet, aan alle de buitenzyden van alle de kappen leggen alle de spanribben na een schuinte van een bekwaam leydak, maar de binnenzide leggen de eene zyde van de spanribben stylder, en de ander zyde van de spanribben vlakker, alles geschikt ieder zyde na de wyte van de kappen. En om alle nokken op eene hoogte te brengen, en dat wel om zo een gebouw van buiten een reguliere vertooning te geven, dat een ieder kan reguleeren na zyn welgevallen. A. Ben de 4 buiten hoekkeepers. B. Ben 3 van de 4 kielkepers die met gestippelde lynen uitgeslaagen zyn, om dat voor de vierde geen gereguleerde plaats en was om uit te slaan na genoeg. D. Ben 4 moerbalken daar de zolderbalken op komen te leggen.

Fig. 2 Is een makelaar, daar 2 regte spanten en een hoekspant met 2 nokken met pennen en gaaten in vertoont werden, en de kielkeper is met gestippelde lynen aan en in den makelaar vertoont. *a.* Verbeeld een end van een regt spant met de pen daar aan. En *b.* Verbeeld het hoekspant met de pen zo als die in de makelaar komen, en alles opgeslooten moet werden.

Fig. 3. Is het gebouw op het end, daar men de verschillende spanten en spanribben van de binnen daaken ziet, haare vlakke en stylte na de wyte van die halve kappen verbeeld, met spanten en jagtschooren.

D

Fig. 4.

Fig. 4. Is het gebouw op zyde te zien, en met een muur onder de kielgoot, met 2 booge in de muur om de swaarte en kosten te menaseeren, dog die moet zyn dikte en swaarte hebben na den eisch van zo een werk.

Fig. 5. Is het ander end van het gebouw daar de moerbinten met stylen en carbeelen onder de zolderbalken vertoont werden, om dat zoo een gebouw van alle kanten van buiten toegefant werd, en alle de balken aan de enden op de muuren leggen, en om die reden leggen de balken aan de vier enden van de lange buiten muuren, alle langs de muur; en om die reden zouden de spanten die aan de enden van de muuren komen zouden, de muuren en balken kunnen forseeren en doen uitzetten; en na buiten overgaan. Maar om dat voor te komen, zo ben hier op en over de zolderbalken koppel-plaaten met de bovenkant van de balken in malkander gekeept, tot aan en op de vierde zolderbalk, daar men de kapbinten op steld, en dat geeft een goed verband.

Fig. 6. Is een makelaar, daar is een yzer gestel dat in de makelaars op de kruis en halve spantbalken leyd, en daarop met bouten en crammen vast maakt voor het uitzetten van de spanten; en men slaat in de boutgaaten tusschen de bout en makelaar een spie of yzere wig, om een beter dragt en steun te hebben als tegen het ende links hout.

Verklaring van Plaat 15.

Is een gebouw met een kap, die over alle kanten scheef en uit den haak is.

Fig. 1. Is het gebouw in den grond; in of met A werden alle de regte heele en halve kapbinten verbeeld, en tusschen alle de spantbalken leyd in dit werk nog een balk; maar men moet de menigte van balken ordonneeren na de last of swaarte die de folders moeten dragen, hier zyn de hoekspanten uitgeslaagen zo als die getimmert moeten werden in de makelaars. B. Ben de vier moorbinten, die met stylen en carbeelen, daar de zolderbalken op komen te leggen.

Fig. 2

Fig. 2. Verbeeld de geheele Kap in den Opstal, van buiten met alle de Spanten, Balken en Makelaars te zien.

Consideratie over het toestellen van Fondamenten in 't algemeen.

Men veronderstelt dat hier in de Zeven Vereenigde Nederlanden, weinig of geen plaatsen gevonden werden, daar de grond in staat is om een swaar gebouw te kunnen dragen, of men moet min of meer tot het heijen van paalen overgaan; maar van het getal van paalen dat men onder Fondamenten moet gebruiken, is in een bestek niet wel te bepaalen, voor en alêer men een goede kennis en ondervinding van die grond heeft, daar men op wil bouwen, en na dat men de grond dan los of geflooten vind kan men de paalen ordonneeren, in 't getal der dikte en lengte.

Men heeft hier te lande een gebruik, dat men een gedeelte van paalen onder een Fondament plaatst, die dan alle van boven regt en waterpas afgewerkt zyn, en dan van boven belegt met fundament planken van een ordinaire lankte, en ook nog wel dwars daar over heen, daar men dan de muuren op gaat metselen. Maar ik veronderstel dat die Fondament-Planken een groot verderf zyn in al die plaatsen daar men nog eenige vastigheid aan den grond toefchryft, om het gebouw te draagen. Zo men de grondslagen en fondeeringen, na myn gedagten, op de bovengemelde manier wel begrypt, zo zegt men: de grond is te ligt, te los of te swak, om dat geene te dragen dat men daar op begeerd te bouwen, dan gaat men over tot het heijen van paalen, om den grond zo een vastigheid te geven, dat die dat begeerde gebouw kan draagen, en vast genoeg werd.

Maar men steld eens dat den grond maar de vastigheid heeft om de halve swaarte van het bepaald gebouw te kunnen dragen, dan moet men zoo veel paalen daarin heijen dat ze de halve swaarte van het gebouw kunnen dragen. Als men nu die paalen van boven alle regt en

waterpas gemaakt heeft, en wel belegt is met de vereifte Fondament-Planken, alles in die order.

Nu is de vraag? als men zo een Fondament-Plank gaat belasten met de geheele swaarte van het gebouw, wat dienft die halve vastigheid van den grond kan toebrengen aan de halve kragt van Paalen en Fondament-Planken, om zo een last te draagen en voor zakken te bewaren?

Het is vast en zeker als men paalen in den grond heyt, en daar Pondament-Planken op legt, dat men het nut en de kragt van den grond om het gebouw te helpen dragen, gants en gaar benadeeld, ja zelfs van weinig nut maakt, voor dat de Fondement Planken zig zo veel begeeven tot datze zo veel in den anderen gedrukt zyn door den overlaf van swaarte, om dat die maar ingerigt zyn om de halve swaarte te dragen, en nu belast zyn met de geheele swaarte, en dan op den grond neerkomen, en zo laag neerzakken, tot dat die overlaf van den ingedrukten grond gedraagen werd.

Zo men onder zo een Fondeering eenige zwakke of losse plaatsen vind, die grond dan niet in staat zynde enig steun aan die overladen Paalen te kunnen toebrengen, dan moeten die Paalen, door den overlaf, naar den eenen of na den anderen kant overzakken, welke gevallen men daggelyks maar al te veel ziet gebeuren, vooräl in groote en digt bebouwde Steden, by het afbreken van Huizen en ontgraven van Fondementen.

Nu kan men tegenwerpen, dat men de grond alvorens kan vast stampen, eer men de Fondement Planken op de Paalen heyt, dat zeer goed en nodig is. Maar ik beken, met geen mogelykheid de grond zo vast te kunnen stampen, als de koppen van de Paalen zyn.

Nu zal men zeggen, dat een geflooten grond zo veel Paalen niet van nooden heeft als een losse grond, dat vast en zeker is. Want als men een dunne Paal in een vasten grond slaat, dan zal die Paal den grond nog meer in een dryven, en vaster maaken, en die Paal zal daar door in den

den vasten grond veel meer kunnen dragen, als dat die in den lossen grond geslaagen was.

Het is bekend, dat men in Nederland plaatsfen vind, daar men zo veel Paalen moet heijen, dat die Paalen het gantsche gebouw kunnen draagen, om dat men geen nut van den grond kan hebben, of men zoude veel meer kosten en tyd moeten doen, dan is men genoodzaakt om Fondament-Planken te leggen, om reden dat men op die plaatsfen niet wel met minder kosten kan fundeeren, als met Paalen, om alle het zakken voor te komen.

Het is een bekende zaak als men op moerige of veengronden, swaare Dyken moet leggen dat die in het eerste jaar een groote zakkinge ondergaan, die verscheide jaaren agter een blyft duuren, van jaar tot jaar vermindert, tot dat den moer of veen, zo ver in den anderen gedrukt is, dat zy den last van den Dyk kunnen dragen.

Verklaringe van Plaat 16.

Nu volgt een verklaring van den Fondeering volgens Plaat 16; op een lossen of flegten grond, volgens *Fig. 1.* tot een Pakhuys, 't welk een groote last moet dragen, dat men om de kosten van de muuren te spaaren, op pilaaren boude.

Volgens *Fig. 1.* is die fondeering ingerigt met Koppelhouten, voor het overzakken, of van malkander wyken van de paalen. Zoo den grond nog eenige vastigheid heeft, zo legt men in het gegraven Fondement, onder de Koppelhouten zo veel Vilvoorfe Steenen als men goed vind, zo vast neergestampt als mogelyk is, van boven vlak en regt, daar men de Koppelhouten op komt te leggen, men leid de Koppelhouten zo laag, dat die ten minsten 8 a 10 duim beneden de boven enden van de paalen komen te leggen. De Koppelhouten werden in malkander gekeept, dat die op 2 duim na gelyk in den ander komen. Men heyt tuschen de Koppelhouten, onder de pylaaren, zo veel paalen als men oordeelt te moeten weezen, dat hier een getal van

9 gestelt is, onder ieder pylaar, zo als by Fig. 2. verbeeld werd in het groot, de paalen zyn gesteld op 5 duim dik.

Fig. 3. Is den Opstal van die Pilaaren, zo als ze op de Koppelhouten en op de Paalen komen te staan, en men kan het metzelwerk zo bewerken, dat 'er op de Koppen van ieder Paal en het metzelwerk een duim of 2 ruimte blijft, voor het zetten van de grond en Koppelhouten, die dan met de Paalen gelyk komen te dragen, op die manier over de Paalen gemetzelt, dan zyn die boven enden van de Heypaalen bewaart voor het vergaan, al waren die boven enden van de Paalen al 1 of 2 voet boven het zomerwater. Maar zo men de grond niet en vertrouwt, zo kan men in het Metzelwerk, een duim of 2 boven de koppen van de paalen, Fondement Planken leggen, om het scheuren of aan stukken zetten van de pilaaren voor te komen.

Fig. 4. Is den grondslag met de Koppelhouten, dik 5 a 7 duim, de deurslagen gemerkt met Letter A. En de Riggels, die dwars over de deurslagen komen gemerkt met B., zo als op Plaat 16 aangewezen werd.

Hier volgt nu een begrooting van kosten, om te kunnen zien, welke 't meest komt te bedraagen, een Fondement van Koppelhouten, of met Fondement Planken dat by de Uitrekening blyken zal.

Begrooting van de Koppelhouten.

	duim	voet	penn.	f	s	16	f	34	16
6 Denne	5 a 7	48	1½	5	16	34	16		
3 dito		25		3	1	24	8		
				f 59 : 4 —					

Begrooting van Fondement Planken.

	duim	voet	penn.	f	s	16	f	32	8
3 Denne Platen	4 a 18	48	1½	10	16	32	8		
4 dito		25		6	4	24	16		
20 dito op de enk. Pilaaren		1½		7	7				
				f 64 : 4 —					

Zoo dat de Fondament Planken, vyf gulden meer kosten als Koppelhouten. Maar hoe swaarder of breeder dat de Fondementen zyn, hoe het meer komt te verscheelen, dat de Fondementen meer komen te kosten als Koppelhouten.

Verklaring van Plaat 17 en 18.

Fig. 1. Is den Opstal van een Pakhuys, dat ingerigt is, om een groote party Graan op te leggen, op een Fondceering volgens Plaat 16. met Pylaaren. Men leid op ieder Pylaar een Eken Peuluwhout, dik 3 duim, of wel een Hartsteen ter dikte van 6 duim, en 16 duim vierkant. Op de zes reegels Pylaaren, leid men in de langte, op ieder regel Pylaaren, een deurslag, dik 6 a 9 duim, zo als op Plaat 17, met 1 aangewezen werd.

Fig. 2. Zyn de riggels, die men dwars over de deurslaagen leid, dik 4 a 6 duim.

Fig. 3. Zyn de riggels, die onder de Binstylen koomen te leggen, dik 4 a 12 duim, men leid op de Enden van de riggels, aan de buitenkanten tegen de Weegdeelen een 2 duims deel, daar de vloerdeelen, met mes en groef in tegen komen. Die 2 duims deelen dienen om de weegdeelen daar tegen vast en digt te kunnen spykeren, op dat die Weegdeelen door de groote drukking van het Graan niet van de vloer zouden afwyken, gelyk veelmaalen gebeurd, als men de Weegdeelen tegen een $1\frac{1}{2}$ duims deel spykert.

Op de Vloer stelt men de Stylen, geteekent met 4, dik 12 a 12 duim, op die Stylen leggen de Moerbalken, gemerkt met 5, dik 12 a 13 duim, men leid dwars over de Moerbalken, boven de Stylen de Zolderbalken, gemerkt met 6, dik 12 a 13 duim, die 2 duim in de Moerbalken gelegert werden, tusschen die gemelde balken leid men de Zolderbalken, gemerkt met 7, dik 10 a 11 duim.

Op de Enden van de Zolderbalken leid men de Platen, gemerkt met 8, dik 3 a 12 duim, die men met een swa-

swaluw van $1\frac{1}{2}$ duim in de balken timmert, dat die Plaa-
ten $1\frac{1}{2}$ duim boven de Zolderbalken, en met de bovenkant
van de Zolderdeelen gelyk komen te leggen.

De eerste Kap, bind de Stylen, dik 11 a 11 duim, de
Moerbalken gemerkt met 9, dik 11 a 12 duim, de Zolder-
balken, dik 11 a 12 duim, en 10 a 11 duim. De Boven-
Kap bind de Moerbalken, dik 9 a 10 duim, de Zolderbal-
ken dik 9 a 10, en 8 a 9 duim, die Balken te leggen en te
legeren, zo als van de Zolderbalken gemeld is; de Span-
plaat dik 4 a 12 duim, op een swaluw als van de Zolder-
plaat gemeld is; de Spanten dik 8 a 12 duim; de Gor-
dingen, Nok, Jagtschooren en Weegstylen, alle dik 6 a
8 duim.

Verklaaring van Plaat 19.

Is een Boere Schuur met 2 Dorsvloeren; de Schuur
breet 66 voet en lank 146 voet, op de buitenkanten van
de Fondementen te meeten; de Aflatten breet 13 voet, en
de Dorsvloeren wyt 11 voet; de Weeg van de Schuur ron-
dom hoog $12\frac{1}{2}$ voet.

Fig. 1. Is den Schuur in den grond.

Fig. 2. Is den Schuur in den Opstal, staande op het
Fondement, met Stylen, Balken, Spanten, Jagtschooren,
Nok en Gordingen. 2. Zyn de Haanebalken, die van de
halve Spanten over de Haanebalken van de heele Spanten
komen te leggen, en in malkander gekeëpt werden; dat ik
beter agt als met pen en gat, gelyk het op Plaat 20. ge-
toond werd. By 3. werd aangewezen, hoe men een werk
dat wel gereguleert is, door het bewerken kan bederven.
Let eens, dat daar de Windbanden met pen en gat in de
Spanten komen, op die plaats werden de Gordingen met
keep en voorloeven in de Spanten geleid, waar door het
Spant op die plaats wel de halve dikte van zyn hout komt
te verliezen. Daarom stel ik dat men de pennen en gaa-
ten van de Jagtschooren, zo veel hooger of laager kan
brengen, dat die tusschen de Gordingen komen.

Fig. 3. Is het toelleggen van 3 Spanten, dat is een van den Dorsvloer en een dat daar nevens komt, om de Jagtschooren in te bedraagen.

Fig. 4. Is de bewerking om een 5, 7, 10 en 16 hoek te verdeelen: om dat uit te werken, zo trekt men om een net kruis een cirkel, en men deelt BH in tweeën gelyk C, men zet de passer in C en men trekt van A tot D; dan zet men de passer in A, trekt van D tot E, en men zet op C een Perpendikulaal van C na F. Nu is AE de verdeeling van den 5 hoek, EC van den 7 hoek, ED van den 10 hoek en DE van den 16 hoek.

Verklaaring van Plaat 20.

Is een Bint, dat aan de zyde van den Dorsvloer is, met de Tasyft en Carbeelen onder dezelve gestippelt, daar een groot gebrek in 2 aangetoont werd, namentlyk dat de Carbeelen van de middelste Bintstyl, net boven den Tasyft in die Stylen gewerkt zyn, waar door de Styl zyn meefte kragt verliest. Dat dit hier en op meer plaatzen zo bewerkt wert, is, om aan te toonen, hoe veel maal dat de Baazen alles aan haar knegts overlaten en toevertrouwen, zonder die een goede onderrigting van al zulke gevallen te geeven. Want als men de Middel-Carbeelen op de hoogte van die Carbeelen bragt, die in de Buiten-Stylen komen, dat zou veel beter weezen. A Is het spant dat aan het end van de Schuur komt, daar de Haanebalk met een pen verbeeld werd, om in de Haanebalk van de heelen Spanten te timmeren, dat zo goed niet is, als dat die Haanebalk met een keep daar over en in komt. B Is een Hoekspant, na de afftant van den hoek uitgeleyt. Alles Rhylandse Maat.

Nu volgt de Uitrekening.

No. 1.

	dikte in duim- men.	voeten	snijv. de roede.				
voor af steeken en graaven						f 20	
280 gte. Paalen	4 a 15	18		f 1		280	
Transport						28	
Arbeitsloon						70	
Gereedschap en Stel- linghout						12	
							f 410 : -

No. 2.

Metselwerk aan de Buite Fondem.		11		f 44		f 484	
24 Pylaaren onder de Binten		3				132	
24 Schofynse Steenen Voor een Lofie en Kalkhok	6 a 18	1½		1	8	33	12
						100	
							f 749 : 12

No. 3.

1 Yken Muurplaat	4 a 8	380	½			f 76	
4 dito Dorpels voor de Dorsvloer	6 a 10	15	f	f 5	13	f 22	12
20 H Spykers					2	2	
8 Yke Paalen	8 a 10	6		3		24	
8 Yfere Bouten 6 H 3 ft.	1 a 1	1½			18	7	4
Transport						13	2
Arbeitsloon						30	2
							f 175 : -
							f 1334 : 12

No. 4.

No. 4.

	dikte in duim.	voeten	stuv. de roede.			
24 Denne Binfstylen	12 a 16	24	1½	f 16	—	f 384
8 D: Balken	—	42	—	28	—	224
32 Carbeelen dito	10 a 15	12	—	6	5	200
20 D: entogen	8 a 12	14	—	4	13	93
20 Yfere bouten 6 ½ 3 ft.	2 a 1	1½	—	—	18	18
200 gre: Nagels	1½ a 1½	1½	—	—	—	1
Voor transport	—	—	—	—	—	92
Arbeitsl. van tim- meren	—	—	—	—	—	300
Van stellen	—	—	—	—	—	100
Gereetschap en Stel- linghout	—	—	—	—	—	40

f 1452 : —

No. 5.

4 gre: Weegstylen op de hoeken	7 a 7	1½	1½	f 2	13	f 10	12
20 D:	7 a 12	—	—	4	11	91	—
36 D:	5 a 7	—	—	2	—	72	—
2 dito Spanplaten	5 a 9	147	—	27	11	55	2
2 dito	—	66	—	12	7	24	14
30 D: nagels	1 a 1	1	—	—	—	1	—
Transport	—	—	—	—	—	25	8
Arbeitsl. van timm.	—	—	—	—	—	30	4

f 310 : —

No. 6.

18 Denne Spanrib	12 a 15	46	1½	f 30	—	f 540	—
4 D: Hoekspanten	—	55	—	34	10	138	—
9 D: Haanebalken	—	22	—	13	15	123	15
8 D: Stylen	—	11	—	6	17	54	16
16 Carbeelen	10 a 14	7	—	3	8	54	8
100 gre: Nagels	1 a 1	1	—	—	—	1	5
Voor Transport	—	—	—	—	—	—	91
Arbeitsl. van timm	—	—	—	—	—	—	300
Voorstellen	—	—	—	—	—	—	100
Gereetsch. en Stel- linghout	—	—	—	—	—	—	25

f 1429 : —

f 3191 : —

No. 7.

	dikte in duim.	voeten.	stuv. de roede.				
24 Denne Jagtschoove	7 29	39	$1\frac{1}{8}$	f 8	12	f 206	8
100 gre: Nagels	1 2 1	1 $\frac{1}{2}$				1	6
Voor Transport						21	4
Arbeitsl. van timm.						30	2
Voorstellen						12	
Gereetsch. en Stellinghout						10	

f 281 : —

No. 8.

2 Denne gordingen	8 2 10	133	$1\frac{1}{2}$	f 37		f 74	
2 d:		54		15		30	
2 d:	8 2 9	128		28	16	57	12
2 d:		44		11		22	
2 d:	7 2 9	120		26	11	53	2
2 d:		36		7	2	14	4
2 d:	7 2 8	108		21		42	
2 d:		28		5		10	
2 d:	6 2 8	100		16	17	33	14
2 d:		18		3		6	
2 d:	6 2 7	92		13	1	26	2
2 d:		15		2	4	4	8
1 d: Nok	6 2 6	80				10	
150 gre: Nagels	1 2 1	1				1	16
48 Yfere Bouten 3					9	21	12
220					2	22	
Transport						43	4
Arbeitsloon						120	2
Gereetsch. en Stellinghout						20	

f 611 : 16

No. 9.

400 Denne Spanribbe	3 2 4	25	$1\frac{1}{2}$	f 1	1	f 420	
160 Bos Latten		24		1	10	240	
310					2	31	
Transport						50	
Arbeitsloon						60	12
94 Roe Riere dak	101			8		752	

f 1553 : 12

f 2446 : 8

No. 10.

No. 10.

	dikte in duim.	voeten.	fluv. de roede.				
380 No. Veu: Weegdeelen	1½ a 12	24	1½	f 1	10	570	—
410 8 Spykers	—	—	—	—	2	41	—
Transport	—	—	—	—	—	62	—
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	160	—

f 832 : —

No. 11.

166 Dorsvloerdeelen	—	12	—	—	14	f 116	4
Voor het ophoogen van Sant	—	—	—	—	—	10	8
8 Denne Taslyfte	9 a 12	20	1½	f 7	10	60	—
24 dito Carbeelen	7 a 10	7	—	1	14	40	16
40 d: Puyfytlen	5 a 6	7	—	1	—	40	—
12 d: Rib:	4 a 5	20	—	1	8	16	16
48 d: Deelen	5 a 12	24	—	1	2	52	16
40 8 Spykers	—	—	—	—	2	4	—
Transport	—	—	—	—	—	34	—
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	100	2

f 475 : 2

No. 12.

Tot separere van de Stalle in de Binte te werke met Pen en Gat.

2 Denne tot yder Stal	—	—	—	—	—	—	—
is 4	7 a 9	20	1½	f 4	10	f 18	—
2 d: . d: is 4	—	44	—	3	1	12	4
6 d: Stylen is 12	6 a 7	10	—	1	9	17	8
90 d: Deelen	½ a 12	24	—	1	2	99	—
20 8 Spykers	—	—	—	—	2	2	—
Transport	—	—	—	—	—	14	8
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	40	—

f 203 : —

f 1511 : 2

No. 13.

	dikte in duim.	voeten.	stui. de roede.				
8 gre: Draystyle tot m: d:	5 a 7	13	1 $\frac{1}{2}$	f I	18	f 15	4
28 gre: deelen	1 $\frac{1}{2}$ a 12	13		I		28	
8 Yfere bande, zwaar 3 $\text{\textcircled{B}}$					9	3	12
5 d: Verstaalde tappe 6 $\text{\textcircled{B}}$				I	8	11	4
8 d: Pannen, 4 $\text{\textcircled{B}}$				I		8	
Voorhang en spyk.						20	
Transport						8	12
Arbeitsloon						20	8

f 115 : —

No. 14.

12 Den: Style tot (chy- diug)	5 a 7	14	1 $\frac{1}{2}$	f I	14	20	8
40 d: Deelen	1 $\frac{1}{2}$ a 12	8			10	20	
7 gre: Deelen	2 a 14	20	1 $\frac{1}{2}$	2	6	16	2
4 d: Rib:	4 a 5	18		I	10	6	
50 d:	1 $\frac{1}{2}$ a 1 $\frac{1}{2}$	24			5	12	10
Verder beschotten Deuren en spyk.						40	
Transport						11	10
Arbeitsloon						20	10

f 157 : —

No. 15.

18 Denne balen Over de Stallen	5 a 7	14	1 $\frac{1}{2}$	f I	14	30	12
30 d: Deelen	1 $\frac{1}{2}$ a 12	24		I	10	120	
Voor Luyke penne en klampe						12	
Transport						16	4
Arbeitsloon						50	

f 228 : 16

f 500 : 2 16

No. 16.

No. 16.

	dikte in duim. voeten.	voeten.	stuy. de roede.				
7 Yke Klau Planken	3 a 15	20	$\frac{1}{8}$	f 6		f 42	
9 Roe Straat				15		135	
Voor ophoogen van Aarde en Sant							12
11 Den: Deele voor Bakke	1 $\frac{1}{2}$ a 12	20		1	4	13	4
Voor hange en Spy- kers							8
Transport						21	2
Arbeitsloon						16	14

f 248 : —

No. 17.

1 Yke Plank voor de straat	2 a 12	146	$\frac{1}{8}$			f 21	13
35 d: Paalen	5 a 6	4			15	26	5
5 Roe Straat				f 15		75	
Arbeitsloon						12	6

f 135 : 9

f 383 : 9

Nu volgt de Transporten van de voorgaande Paginaas.

Pag. 34.		f		f 1334 : 12
35.				f 5191 : —
36.				f 2446 : 8
37.				f 1511 : 2
38.				f 500 : 16
39.				f 383 : 9
				<u>f 9367 : 7</u>

Bestek en Conditien volgens welken inhoudt de . . .

Aan den Minst aannemende zal besteeden, het maaken van een Boere Schuur, met de Leverantie van alle de Materialen geen uitgezondert, hun manier hier na volgende:

Verklaring van het Aardewerk.

Art. 1.

De Schuur wyt op de buytenkanten van de Muurplaten te meeten 60 voet, de Aflatte wyt 14 voet, de Schuur lang 137 voet, tot het Fondament om de geheele Schuur te graven, een Grep ter diepte beneden het Meyvelt van $1\frac{1}{2}$ voet, en in den Bodem wyt $1\frac{1}{2}$ voet Waterpas, alles wel en vast stampen. aan yder ent van de Schuur onder de Binstylen in de Greppels te graven 3 Huyzen, en verder in de Schuur nog te graaven 18 Huyzen, volgens teekening tot Pilaaren onder de stylen van de gebinten, wyt $2\frac{1}{2}$ en diep 2 voet beneden het Meyvelt, alles op een der diepte en waterpas, wel en vast aan stampen.

Consideratien over Grondslag.

Art. 2.

Zoo de grond bevonden werd niet in staat te wezen om op de gemelde diepte de zwaarte van de Schuur te draagen, zoo kan men eenige duimen dieper graaven om te zien of de grond meer gesloten en vaster word, en dat niet vindende als tot een grooter diepte waar door het Fondament al te veel zoude komen te kosten, dan moet men overgaan tot het heijen van Paalen die men tot een zeker diepte in den grond slaat, tot dat men vast stelt dat die Paalen met den grond volkomen in staat zyn om de zwaarte van het Gebouw te kunnen draagen, men moet de Heypaalen

len tot Fondamenten ofte Grondslaagen niet te dik nemen om dat een dikke Paal de geheele grond los maakt, veel nadeel tot het draage van zwaarte en overzakken van de Gebouwen toebrengt.

Grondslag van Paalwerk.

Art. 3.

In het ongegraaven Fondament van de Schuur in den Grond te heijen 258 gre: Paalen dik 4 a 5 duim, 15 of 20 voet, na den eys van den Grond.

De Paalen moeten aan de onderreinden vierkant of stomp gezaagt werden om dat die moeten dienen om te draagen, onder ieder weegstyl die onder de enthoogen komen te heijen 4 dito Paalen onder ieder weegstyl te heijen 3 Paalen, in ieder kuil tot de kapitaale bintstylen te heijen 4 Paalen, alle de Paalen te heijen dat die een halve voet boven de Vloer of de aangestampe gronden blyven en de bovenenden zoo vierkant te maaken als doenlyk is, voor de dragt van de Steenen die daar op komen te leggen.

Metzelwerk van het Fondament.

Art. 4.

Tusschen en op de Paalen van het Buiten-fondament een Muur te metzelen, den aanleg 2 steen tot de hoogte van 6 duim. Daar op te metzelen nog een voet of tot gelyks het Meyvelt ter dikte van $1\frac{1}{2}$ Steen, daar op nog te metzelen tot de hoogte van 10 a 12 duim ter dikte van een Steen, zoo dat het Buyten-fondament in het geheel hoog moet weezen 28 a 30 duim. Tot alle de Pilaaren in de kuilen het Fondament aan te leggen tusschen en op de Paalen ter breedte van 4 Steen tot de hoogte van een voet, en verder $3\frac{1}{2}$ Steen ter hoogte van 1 voet, daar op nog te metzelen ter dikte van 3 Steen tot de hoogte van 12 duim,

op ieder Pilaar te leggen een Schoufinsfe steen dik 6 duim en breed 18 duim, zoo dat de Pilaaren hoog moet wezen, van den onderkant tot den bovenkant, van den Peulewsteen 42 duim.

Materialen tot het Fondament.

Art. 5.

Tot het metzelen van de Fondamenten en Pylaaren te gebruiken eifels of dorse Steen, in baster tras en grof Sant van zoete gronden gehaald, en daar toe gebruiken 4 deelen welgebrande Schilpkalk, een deel proefhoudende tras en 2^e deelen Sant vier dagen te beslaan voor die verwerkt mag worden en ieder dag herbouwt en gepleemt werden, op dat die taay werde en in het verwerken zoo veel zant als noodig zal bevonden werden.

Het Timmeren van 't geheele Werk.

Art. 6.

Om de geheele Schuur op het Fondament te leggen een yken Plaat dik 4 a 8 duim, de stukken niet korter als 30 voet, deze Muurplaten te lasschen met lasschen van 10 duim lang en ieder las te spykeren met 5 a 30 Ponders. Deeze Platen op de vier hoeken half en half, op de andere te keepee en met 5 a 30 Ponders vast te spykeren voor den Dorsvloer, aan ieder ent een yken Dorpel dik 6 a 9 duim, lang 15 voet en de Muurplaten op de dorpels gelijk in te laten en ieder ent met 6 a 40 Ponders vast te spykeren. Aan ieder ent van den Dorsvloer tegen den dorpel en enthoog stylen in den grond te slaan 2 yke Paalen dik 8 a 10 duim, lang 6 voet, ieder Paal aan de enthoog Stylen met een duims yzeren Bout en Spie, wel vast te sluiten.

Timmeren en Stelle van Gebinten.

Art. 7.

Op de Buiten-Pilaaren aan ieder ent van de Schuur een Gebint tot iedet gebint 3 gre: stylen dik 8 a 14 duim, lang 19 voet, en dito balken dik 8 a 14 duim, lang 42 voet, in ieder bint 4 gre: Carbeelen dik 7 a 14 duim, lang 11 voet.

Aan ieder Bint 2 gre: Enthoogen dik 8 a 8 duim, lang 14 voet, en aan de Binstylen met een swaaluwe vast te sluiten en met een duims yzeren bout ieder enthoog aan de Styl vast te sluiten met een Spie.

Nog 6 gre: Binten ieder met drie Stylen dik 13 a 14 duim, lang 19 voet, de Balken dik 13 a 15 duim, lang 42 voet, tot ieder bint 4 Carbeelen dik 12 a 14 duim, lang 11 voet, de pennen dik $3\frac{1}{2}$ duim, aan ieder bint 2 enthoogen dik 8 a 13 duim, lang 14 voet, met swaaluwen en yzere bouten vast te sluiten, als van de Endelbinten gemeld is.

Timmeren van de Weegstylen.

Art. 8.

In ieder Endelbint te timmeren 3 gre: Weegstylen dik 6 a 8 duim, lang 19 voet, boven ieder Deur te maaken een Glasligt zoo groot als het vallen kan met Raamen en houte Roeden, alles afhangen en sluiten in een goede order. Op ieder hoek van de Schuur te stellen een gre: Weegstyl dik 7 a 8 duim, lang 9 voet, in de Muurplaat met een pen als meede boven in de Enthoogen met een pen en gat. Aan de 12 Enthoogen te timmeren ieder een gre: Weegstyl onder en boven met pen en gat dik 7 a 13 duim, lang 9 voet. Nog 30 gre: Weegstylen te timmeren onder in de Muurplaat.

En boven in de Spanplaat met pen en gat, de Stylen dik 5 a 7 duim, lang 9 voet, op de Enthogen te leggen een gre: Spanplaat dik 5 a 8 duim, de stukken niet korter als 24 voet de Lasfchen te brengen, tusschen de enthoogen de Lasfchen lank 12 duim met 6 a 40 Ponders ieder Las vast te spykeren, de Spanplaat op de enthoogen in te laten met een Swaaluw van 3 duim diep, en met 2 gre: Trek-nagels op te sluiten en op de resteerende Weegstylen met pen en gaaten in den anderen te werken, alles met gre: Nagels op en vast te sluiten

Het timmeren van Spanten.

Art. 9.

Op de entoogen en aan de Bindbalken te maaken de Spanten dik 13 a 14 duim, lang 47 voet. Volgens tab. 11 en 12 de Spanten van onder op in de entoogen te stellen, met pen en gat op een tant de Spanten aan de Bindbalken te werken, zoo als op *Tab. 12. Fig. 2.* Aan de Balk *a.* by *b.* verbeeld is *b.* verbeeld het Spant met de keep van de Swaluwe, die op en aan het bind met de Bouten 1 en 2. by Letter *b.* gezien kan werden, alles met spien wel en vast gemaakt moet werden, aan de binnekante van de Spanten te stellen de Scheggen onder op een tant. In de balk *a.* zoo als met de gestippelde tant onder aan de Scheg gezien kan werden, boven in de Haanebalken meede met een tant; de Scheggen met behoorlyke Nagels en Spykers aan het Spant vast te maaken, de Schegh dik onder 12 a 13 duim, boven 5 a 12 duim, lang na den eis.

De Haanebalk te leggen. De bovenkant 12 voet boven de Bindbalken, dik 13 a 14 duim, lang na den eisch; onder ieder Haanebalk te maaken 2 Carbeelen, dik 13 a 15 duim, lang op haar tanden 12 voet. Op deze Balken te maaken 2 Stutte dik 13 a 13 duim, lang op haar tant 7 voet; onder in de Balken boven in het Spant met pen en gat op een tant, de Spanten van boven te maaken met pen en

en gat te stellen op het ent van de Schuur, ieder een Spant dik 12 a 14 duim, lang na den eisch; de Balken dik 12 a 13 duim, lang na den eisch; de Carbeelen dik 12 a 14 d: lang op haar tanden 12 voet, en alles op te sluiten met gre: Nagels, na den eisch van zoo een Werk.

Timmeren van de Jagtschooren.

Art. 10.

Tusschen en in de Spanten te maaken de Jagtschooren zoo als op *Tab. 11. Fig. 2.* getoont werdt, a zyn 2 Spanten naast malkander op haar bepaalde wyte uitgeleid om de Jagtschooren in te bedraagen dik 7 a 9 duim, lang op haar tanden 44 voet, onder en boven met pen en gat op een tant in de Spanten te werken, in de midden gelyk in den anderen te werken, de Jagtschooren in de Spanten te werken, dat de bovenkant 3 duim beneden de bovenkant van de Spanten komt te leggen, zoo als op *Tab. 11.* gezien kan werden, alles te maaken opsluiten in order.

Timmeren van de Gordingen.

Art. 11.

De andere Gording dik 8 a 10 duim, de tweede Gording dik 7 a 9 duim, de derde Gording dik 7 a 8 duim, de vierde Gording dik 6 a 8 duim, de vyfde Gording dik 6 a 7 duim; alle lang na den eisch.

De Ondergording te leggen in de Spanten met kepen en nisen zoo diep in de Spanten dat die 5 duim boven het Spant blyft. De Bovengording in de Spanten te keepen met Lippen en Nisen en Voerloeven, dat die 2 duim boven de Spanten blyft.

De refterende Gordingen in de Spanten te keepen en Voorloeven zoo als van de voorgaande gezegt is, en na evenredigheid boven de Spanten te laten, dat alles regt

en onder de lyn, op dat de Spanribben daar gelyk op konnen draagen, alle de Gordingen en Jagtschooren, ieder $1\frac{1}{2}$ duim. In den anderen te keepen dat die alle gelyk draagen, de tweede en de vierde Gording op ieder Jagtschooren met een Spiebout van duims yzer vast te sluiten. De Gordingen verder op de Spanten en Jagtschooren met grote Treknagels en bekwame Spykers vast maaken, boven op de Spanten te leggen, een Nok dik 6 a 6 duim, de Nok op ieder Spant een duim te keepen en met Spykers na den eis vast maaken. Alle de Lasfchen van Nok en Gordingen tusschen de Spante te brengen, de Lasfchen 2 a $2\frac{1}{2}$ voet, lang alles na den eisch, met bekwame Spykers aan malkanderen wel vast te sluiten.

Timmeren van de Spanribben.

Art. 12.

Onder op de Spanplaat Gordingen en Nok te leggen, de Spanribben dik 3 a 4 duim, lang 24 a 25 voet; van malkanderen 2 voet van midden op midden te meeten: en die zoo veel in het verband te leggen dat geen 2 vergaringe van Spanribben naast malkander op de Gordinge koomen.

De Spanribben op de Spanplaat te zetten met een hiel en ieder met 2 a 30 # , een van 40 # , en op de Nok en Gordingen met 40 # , 5 duimen op de Spanribben te leggen dubbelde Latten een voet van malkander; alles wel en in een goede order leggen en met bekwaame Spykers te spykeren: aan alle het voorgaande en navolgende Houtwerk een Vellingkant te schaven, en wel principaal de onderkant van de dubbelde Latten die meest rond te schaven voor soelaas voor de bindinge.

Op de Latten te leggen een bekwaam Stroo of Rietendak na de verkiezing van den Eigenaar van de Schuur, die verklaaren moet eer hy de Schuur besteet.

Het aanbrengen van de Weeg.

Art. 13.

Om de geheele Schuur te maaken, en aanbrengende Weegdeelen van goeije en noorse Veuren of beste Denne deelen dik $1\frac{1}{2}$ duim, lang 24 voet. De enden van de deelen met een las van 6 duim, lang over malkander te laten koomen, de laschen wel en dicht op en aan malkander te spykeren; de deelen in de Weegstylen aan de bovenkant voor de Deelen $\frac{3}{4}$ van een duim te keepen, dat de deelen op de onderste deelen op de Weegstylen vlak en in het vastspykeren koomen te draagen, de deelen 2 duim over malkander te leggen en op de dubbelde naden in ieder Weegstyl een 5 duims verder te spykeren: met 30 ⌘ de Zoomen van binnen tusschen de Weegstylen om $1\frac{1}{2}$ duim voet met een duitsehe taise Spyker 15 en 20 ⌘ te spykeren, en ieder Spyker die in geslaagen werd moet van buiten met een Moker tegen gehouden werden, op dat ieder Spyker wel aangedreeven en omgekrant worden, aan de binnen boven en aan de buiten, onder van de Weegdeelen een velling kant te schaven.

Het maaken van de Pijel.

Art. 14.

Den aannemer zal aan een van de enden van den Dorsvloer ofte de Schuur maaken een Pijel, om het schoon gemaakte graan in te kunnen brengen: daar onder op een goede grond ofte opgeheyde Paalen te metzelen 18 steene Pilaaren $1\frac{1}{2}$ steen, tot de hoogte van $1\frac{1}{2}$ voet, en 1 steen dik tot nog een hoogte van een voet, op ieder Pilaar te leggen een Peuluwhout dik 2 duim, op de Peuluwhouten te leggen 3 Deurslagen dik 5 a 7 duim, lang 36 voet: op de Deurslaagen te leggen 7 Riggels dik 4 a 5 duim, lang 22 voet;

voet; aan de zyde van de Piefel na de Schuur, in en aan de stylen van het Bint te maaken 1 Balk met de hoogte van de enthoogen gelyk dik 8 a 12 duim, lang 25 voet. In ieder riggel een styl dik 5 a 7 duim met pen en gat en in een Voorloef, en boven in de Balk in een Voorloef met een lip tegen de Balk gespykert; en onder in de Riggels met gre: Nagels opgesloten.

Art. 15.

Tot de Vloer op de riggels aan beide zyden te leggen 2 gre: deelen dik 2 a 12 duim, lang 36 voet; de eene teegen de Weegdeelen en de Weegstylen dicht te voegen, en de Weegdeel tegen de 2 duims Deel. Om de voet een goe weder dicht en vast te spykeren, aan de andere zyde van den Piefel tegen de voorgemelde stylen een Beschot te maaken, de deelen dik $1\frac{1}{2}$ duim, het beschot in malkander te ploegen met vaste ploegen, en het onderste deel van het beschot mede tegen de 2 duim deel vast te spykeren, zoo als van de Weegdeel gemeld is, de Vloer van de Piefel te leggen 6 duim boven de Dorsvloer, de deelen dik $1\frac{1}{2}$ duim van beste Denne deele dicht en zonder gebrek in malkander te ploegen met vaste ploegen en alles in een goede order vast te spykeren. Op de enden van den Piefel tegen den weeg op de Vloer te leggen en voegen een 2 duims Schrood breed 8 duim, en door de Weegdeel te spykeren als voor gemeld is, als mede 2 dito 2 duims Deelen of Schrooden. Op de vloer te leggen, aan beide zyden van den ingang spykeren als vooren. Aan den Dorsvloer het beschodt tot boven met de Haansbalk gelyk te maaken, in de Buitenweeg te maken 4 a 5 Glasligten van 12 duim, breed 9 duim; in den dag groot met het glas daar in.

Art. 16.

Aan de weegstylen op de zyde van den Pifel en op de hoogte van de ent-oogen te leggen een balk, dik 7 a 9 duim, aan de weeg en bintstylen met keepen, en in voorloeven vast spykeren, en op de balken in de ent-oogen te leggen 7 zolderbalken, dik 6 a 8 duim, lang 21 voet. Op deze balken te leggen een zolder van beste denne deelen, dik $1\frac{1}{2}$ a 12 duim, alles in een goede order, met vaste ploegen regt en digt tegen den anderen vast te spykeren. Vooraan den Dorsvloer een deur met klampen en hangen te sluiten, zo als dat behoord. In den Pifel te maken 3 a 4 duim beschods, met stylen en deelen, in een goede order.

Art. 17.

Tot den Dorsvloer te gebruiken Frederikshavense delen, lang 12 voet; den Dorsvloer te leggen 6 duim boven de grond van de Schuur, onder de delen te leggen 2 a 3 duim zant, en den Dorsvloer 3 duim rond te leggen, een taslyft op de hoogte van 13 voet, in de bintstylen met pennen en gaaten, dik 8 a 10 duim, lang na den eis, de taslyft op zyn plat te werken, daar onder te brengen 14 carbeelen, dik 9 a 12 duim, lang op haar tanden 6 voet, tot de puy te stellen 14 stylen, dik 5 a 6 duim, lang $7\frac{1}{2}$ voet, van Eyke Barkoenen $3\frac{1}{2}$ voet dik in den grond, op de stylen met pen en gaaten te leggen een puybalk, dik 4 a 5 duim, en die in de bintstylen te werken, met verlore lippen en voorloeven aan de Puystylen een beschoot van best denne hout, dik vyf quart a 11 duim, tot de hoogte boven de vloer van $3\frac{1}{2}$ voet, in de beide enden van den Dorsvloer te leggen een vloer van Klinkers op zyn kant, ter lengte van 19 voet, den Dorsvloer wyt 11 $\frac{1}{2}$ voet, binne werks.

Art. 18.

Aan de zyde van de Stallen op de hoogte van de ent-oogen in de bintstylen te werken een balk met pennen en gaten in de bintstylen, dik 7 a 9 duim, lang na den eis, onder dezen balk met pennen en gaten te stellen 9 stylen, dik 5 a 7 duim, zo lang dat die 2. voet in den grond komen; boven in de balk op te sluyten, met greene houten nagels, aan en voor de stylen te maaken een beschoot van denne delen, van onder van den Dorsvloer tot en met de balken gelyk, op de hoogte van de Paardekreb voor de paardestallen te maaken een val, van een deel breed, afhangen en in order te sluiten, 2 deuren daar die geordonneert zullen worden, het beschoot in den anderen te ploegen met vaste ploegen, de deelen dik vyf quart duim.

Art. 19.

Te maaken voor en agter met deuren, de draaystylen dik 5 a 7 duim, lang na den eis, de klampen van de deuren met een pen en gat in de draaystylen te sluyten, de klampen en het beschoot van de deuren dik $1\frac{1}{2}$ duim, in den anderen te ploegen met vaste ploegen, aan alle de draaystylen van boven een ronde pen van vier duim dik en lang 4 duim, de pennen van de draaystylen van boven in den dorpel te stellen, van onder om de stylen een vierkante yzere band, dik $\frac{1}{2}$ a 2 duim binnens werks, onder in de draaystylen te maaken yder een yzere tap dik $1\frac{1}{2}$ duim, lang 2 voet, en in de dorpels te stellen een yzere put, met een verstaalde plaat, alles vaardig en gangbaar te maaken met deuren, altes afhangen en met sluytinge te voorzien in een goede order.

Regelen der Stallen.

Art. 20.

In de Paardestallen tot scheidinge te stellen 6 stylen, dik 5 a 7 duim, onder 2 voet in den grond, en boven in de zolderbalken met pennen en gaaten en met greenen houten nagels vast sluiten aan deze en aan de beschotstylen, tot ieder scheidings 3 a 4 deelen, dik $1\frac{1}{2}$ duim, lang 7 voet, voor de paarden te maaken een paardenkreb, het hout dik 2 a 14 duim, daar boven het resteel; onder tegen het beschoot een rib vast te spykeren, en boven tegen de zolderbalken een rib dik 4 a 5 duim, alle de ribben ter lengte van de paardestallen wel en vast te spykeren, daar op te leggen de sporten dik $1\frac{1}{2}$ a $1\frac{1}{2}$ duim, lang na den eis, en zoo veel beschootten van onder en boven tegen den zolder digt en met deuren te maaken, en die afhangen en sluiten als geordonneert zal werden, in den vool en koeftallen en het kaf hok te maaken de scheidings volgens teekening daar van zynde.

Art. 21.

Over alle de Stallen te leggen een zolder, de balken dik 5 a 7 duim, en die op de beschootstylen te leggen met pennen en gaten, als van de stylen boven gemelt is, op de zolderbalken te leggen deelen, dik $1\frac{1}{2}$ a 12 duim, in de zolder te laten de noodige luyken, zoo als geordonneert zal werden, als mede in alle de stallen te maaken de nodige pennen en klampen en stokken, tot genoeg van den besteder.

Van de Klinkers Straat.

Art. 22.

In de Paarde Stallen voor de Paarden in de breedte 2 klauplanken, dik 3 a 15 duim, lang na den eis, of als de geheele

heele paardeſtal, verder de geheele paardeſtal te ſtraaten, met klinkers op zyn kant, in een dito ſtraat, agter in de koefſtal ter breete van 5 voet, in de paarde en in de koefſtal een goot te ſtraaten, in een goede order, met de nodige dwarsgoten alles te leggen in een behoorlyke dikte van zant, onder de paardekrebber te maaken de noodige kisten tot berging van ſtroo, met vallen daar voor, die afhangen en fluiten in een goede order.

De Straat langs de Schuur.

Art. 23.

Tot een ſtraat buiten de ſchuur voor de Stallen ter breete van 5 voet, te ſtellen een eyken plank, dik 2 a 12 duim, zoo lang als de geheele ſchuur, als meede aan beiden enden van de Straat dito eiken planken, voor die planken in den grond te ſlaan 36 eyke paalen van barkoenen, dik 5 a 6 duim, lang $4\frac{1}{2}$ voet, en die paalen zoo diep te ſlaan dat de ſtraat 5 duim beneden de vloer van de ſtallen komt te leggen, de ſtraat te leggen dat die van de Schuur in een bekwame order kan afwateren, van klinkers op zyn kant, een weinig rond en de ſtraat te leggen in een bekwame dikte van zant, alles in een goede order.

Art. 24.

Den Anneemer zal alle het houtwerk voor het geheele Werk van greene hout, uitgezondert het geene anders by de artike s vermeld ſtaat, zuiver vierkant bezaagt, daar het nodig is, zonder ſpint, alles zonder dorre of groote quaſten, of eenig ander gebrek, of beſmetting tot nadeel van het werk, of duurzaamheid van dien, en wel principaal ten keure van die geene, die de beſteders tot het opnemen en keure van het werk en materialen, en het geen verder nodig is, zullen gelieven aan te ſtellen, en indien bevonden wierd, dat in de leverantie van eenige materialen, of bewerking van dien,

con-

contrarie dit bestek was gehandelt, zal afgekeurt worden, en Anneemer zig daar aan moeten gedragen zonder eenig tegenzeggen, of eenige exceptie, ter contrarie gehouden zyn het afgekeurde werk of materialen, al was 't zelve reeds klaar gemaakt of gesteld, op de eerste ordre te veranderen, in voldoening en conforme van het bestek.

Art. 25.

Den Anneemer zal leveren zyn eigen hout en ladderstot stygering, stellingen, schooren en swiepingen, mitsgaders zyn gereedschappen, alles in goede order en zoo veel kwantiteyt als de Besteders zullen oordeelen tot het werk nodig te zyn, en ook zoo wel het bewerkte als het onbewerkte op latten, voor broeijen of swart worden, moeten voorzien.

Art. 26.

Den Anneemer zal al het voorgenoemde Werk ingevolge de teekening daar van zynde, bewerken, met pen en gat, enkele en dubbelde schuyne en vierkante tanden, lippen, swaluwstaerten en voorloeven, zoo als een goed en meesterlyk werk, op zyn beste kragt en dragt behoort gehandelt te worden, en gelyk nader zal werden geordonneert en aangezezen, tot het opsluiten van het Werk, zal den Anneemer moeten leveren gekloofde greene nagels, van droog en taay greenen hout.

Art. 27.

Gelyk ook den Anneemer zal leveren alle het Yferwerk, van hangend en sluitinge en spykers tot zyn timmerwerk, Stellinge, Schooringe, Swiepinge, niets uitgezonderd, tot het voorgemelde werk nodig geoordeelt en geordonneert zal worden.

Art. 28.

Den Aanneemer zy verdagt, dat dit Werk en Leverantie van dien, zal gemeten worden met de Rhylandse Maat, van 12 duymen de voet.

Art. 29.

Alle Scheep en Landvragten, Arbeytslooenen en andere onkosten, hoe genaamt, blyven tot lasten van den Aanneemer.

Art. 30.

Indien in dit Bestek of Teekening een of ander was voorbygezien, of niet geteekent of geschreeven, en egter na den aart en welweezen tot het werk behoorende en in 't geheel niet meer kwam te bedraagen als een hondert gulden, zal zulk Werk of Leverantie, gehouden worden onder dit aangenomen Werk en bedongen Penningen van dien te behooren.

Art. 31.

Indien in dit Bestek, of Teekeninge daar toe behoorende, eenige duisterheeden mogte voorkomen of ontstaan, zoo blyft de verklaring en uitspraak van dien aan de Besteeders, aan welkers uitspraake den Aanneemer zig zal moeten onderwerpen.

Art. 32.

Den Aanneemer zal ten eersten na bekomen order van de Heeren Besteeders aan zyn werk moeten beginnen, om voor de gestelde tydt en yder termyn in het byzonder, het zelve werk
te

te kunnen opleveren, dat ten opzigte van het geheele werk zal moeten geschieden voor den , op pøene, zoo meenigen dag hy Aanneemer na dien tyd, of na den tyd van ieder termyn in het byzonder, later zal komen te voldoen, voor ieder dag zal verbeuren een somma van 10 gulden, die den Aanneemers, ten profyte van de Besteeders aan zyn bedongen loon gekort zullen worden.

Art. 33.

De betaaling zal op behoorlyke Verklaaring van die geene, die de Heeren Besteeders zullen gelieven te stellen tot opneeminge van het werk, in drie termynen, de eerste termyn als alle het hout van de Gebinten en Spanten op en by het Werk geleverd zal zyn, en het geheele Fondament en Pilaaren opgemetfelt, en de muurplaten op dezelve geleydt zyn, welk zal moeten geschieden voor den

Art. 34.

De tweede termyn als alle het hout tot het geheele Werk van nooden zynde, aan en by het Werk geleverd zal zyn, en de geheele Schuur onder Dak en de Weegen daar aan gebragt zyn, welk zal moeten geschieden voor den

Art. 35.

De derde termyn als den Aanneemer het geheele Werk ten genoegen van de Besteeders, of die het opzicht over het geheele werk zullen hebben, en het geheele Werk afgemaakt en goed bevonden zal zyn, welk zal moeten geschieden voor den

Art. 36.

Het Schryffloon van dit Bestek, Teekeningen en Copiën van dien, blyft tot lasten van den Anneemer, dewelke verplicht zal zyn voor ieder Copie te betalen 25 gulden.

Art. 37.

Den Anneemer zal gehouden zyn, te stellen 2 siffifante Borgen ten genoeg van de Heeren Besteders, dewelke yder als Principaalen Anneemers zig reciproquelyk by deze zullen verbinden hunne Persoonen en Goederen, den eenen voor den andere Caveerende en in moeten staan, voor dit geheele werk, tot contentement van de Besteders.

Art. 38.

De minste Infetter zal voor strykgeld genieten een som van 25 gulden, die hem door de Heeren Besteders zullen worden voldaan.

Art. 39.

Op alle voorstaande Conditien is voor dit werk het minste ingestelt, door voor de Somme en aangenomen door voor de Somma van en heeft voor Borge aangestelt als Principaal

Aldus gedaan en Bestced binnen
den

Was Getekent

Begrooting van een Boere Schuur, volgens Plaat
10, 11 en 12.

Voor het afteeken van de Fondementen — f 3 : —
 Voor het graaven van dezelve ————— f 16 : —
f 19 : —

Art. 1.

	dikte in dai- men.	voeten.	fluv. de roede.				
358 Greene Paalen —	4 2 5	20	20	f 1	—	f 258	—
Transport —	—	—	—	—	—	25	16
Arbeitsloon —	—	—	—	—	—	63	—
Voor Gereetschap en Stellinghour —	—	—	—	—	—	10	4
							f 357 : —

Art. 2.

20 Roe Metzelwerk tot de buiten muur. —	—	—	—	—	—	f 440	—
3 Roe tot de Pylaren —	—	—	—	f 44	—	132	—
½ Roe onder de Pifel —	—	—	—	—	—	22	—
24 Schofynse Peuluw ft. —	6 a 18	1½	25	1	8	33	12
Voor een Loos en Kalkhok —	—	—	—	—	—	100	8
							f 728 : —

Art. 3.

1 Yken Muurplaat —	4 28	4 10	8	—	—	f 82	—
2 dito Dorpels . . —	6 29	15	—	f 5	1	10	2
20 Spykers —	—	—	2	—	—	2	—
4 Yken Paalen —	8 a 10	6	8	3	—	12	—
4 Yfere Bouten 6 8 —	1 a 1	1½	3	—	18	3	12
Transport —	—	—	2	—	—	10	18
Arbeitslooenen —	—	—	—	—	—	25	8
							f 146 : —
							f 1250 : —

H

Art. 4.

Art. 4.

	dikte in dui- men.	voeten.	fluit. de roede.				
6 Greene Stylen	8 a 14	19	2	f 11	4	f 67	4
2 dito Balken	8 a 14	42	4 $\frac{7}{8}$	27	6	54	12
8 dito Carbeelen	7 a 14	12	1 $\frac{1}{2}$	6	2	48	16
4 dito Ent oogen	8 a 8	14	1 $\frac{1}{2}$	4	16	19	4
18 dito Stylen	13 a 15	19	2	18	4	327	12
6 dito Balken	13 a 15	42	4 $\frac{7}{8}$	47	16	286	16
24 dito Carbeelen	12 a 14	12	1 $\frac{1}{2}$	10	10	252	—
12 dito Ent oogen	8 a 13	14	1 $\frac{1}{2}$	7	16	93	12
12 Yfere Bouten fWaar 6 $\frac{1}{2}$			3	—	18	10	16
250 Greene Nagels	1 $\frac{1}{2}$ a 1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	—	—	3	2
Voor Transport			2	—	—	116	8
Arbeitsl. van timm.				—	—	300	10
van Stellen				—	—	100	—
Gereetf. en Stellingh.				—	—	30	—

f 1710 : 12

Art. 5.

6 Gree e Weegstylen	6 a 8	19	2	f 4	16	f 28	16
4 dito	7 a 8	9	1	2	16	31	4
12 dito	7 a 13	9	—	4	11	54	12
38 dito	5 a 7	9	—	1	15	66	10
2 dito Spanplaten	5 a 8	144	15	30	—	60	—
30 dito Nagels			$\frac{3}{4}$	—	—	1	—
Transport			2	—	—	22	14
Arbeitsloon				—	—	60	4

f 305 : —

f 2015 : 12

Art. 6.

		dikte in duim. men.	voeten	ftuiv. de roede.				
12	Greene Spanten	13 a 14	47	4 $\frac{1}{2}$	f 44	7	f 532	4
12	dito Scheggen	12 a 13	14	1 $\frac{1}{2}$	11	14	140	8
6	dito Haanebalken	13 a 14	25	2 $\frac{1}{2}$	26	3	156	18
12	dito Carbeelen	13 a 15	13	1 $\frac{3}{4}$	12	4	146	8
12	dito Stutten	13 a 13	7	7 $\frac{1}{8}$	7	8	88	16
2	dito Spanten	12 a 14	32	3	25	4	50	8
2	dito Balken	12 a 13	10	1	7	16	15	12
2	dito Carbeelen	12 a 14	13	1 $\frac{1}{4}$	11	10	23	—
250	dito Nagels			2 $\frac{1}{4}$			3	2
25	⊞ Spykers			2			2	10
	Transport			2			115	18
	Arbeitsl. van timm.						230	6
	van Stellen						100	5
	Gereetsf. en Stellingh.						20	5

f 1616 : —

Art. 7.

20	Greene Jagtschoor.	7 a 9	46	4 $\frac{1}{2}$	f 14	19	299	—
100	dito Nagels			2 $\frac{1}{4}$			1	5
	Transport			2			30	—
	Arbeitsl. van timm.						70	10
	van Stellen						10	5
	Gereetsf. en Stellingh.						5	—

f 416 : —

Art. 8.

2	Greene Ondergord.	3 a 10	146	14 $\frac{1}{2}$	f 58		f 116	—
2	dito alle met de lussen	7 a 9		45	13		91	6
2	dito op het ent	7 a 9	32	3	9	9	18	18
2	dito	6 a 8	126	13	31	4	62	8
2	dito op het ent	6 a 8	22	2 $\frac{1}{4}$	5	8	10	16
2	dito	6 a 7	122	12 $\frac{1}{2}$	26	5	52	10
2	dito op het ent	6 a 7	12	1 $\frac{1}{4}$	2	12	5	4
1	dito Nok	6 a 6	100	10			18	—
140	dito Nagels			2 $\frac{1}{4}$			1	15
40	Yfere Bouten swaar							
	3 ⊞			3		9	18	—
200	⊞ Spykers			2			20	—
	Transport			2			41	10
	Arbeitsloon						120	9
	Gereetschap en Stellinghout						16	4

f 593 : —

f 2635 : —

Art. 9.

Art. 9.

	dikte in dui- men.	voeten.	ftuiv. de roede				
170 Greene Spantribben	3 a 4	48	4 $\frac{8}{8}$	f 2	16	f 476	—
150 dito bos Latten	—	21	—	1	10	225	—
300 ff Spykers	—	—	2	—	—	30	—
50 roe Rietendak, de roe	—	—	—	3	—	720	—
Transport	—	—	2	—	—	141	2
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	56	13

f 1649 : —

Art. 10.

270 Weegdeelen	1 $\frac{1}{2}$ a 12	24	—	f 1	10	f 405	—
400 ff Spykers	—	—	2	—	—	40	—
Transport	—	2	—	—	—	44	10
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	120	10

610 : —

Art. 11.

1 Gre: tot Peulinhoute	2 a 7	10	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	16
3 dito Deurflaagen	5 a 7	36	3 $\frac{3}{4}$	f 6	11	19	13
7 dito Riggels	4 a 5	22	2 $\frac{1}{2}$	2	5	15	15
1 dit Balk	8 a 12	25	2 $\frac{3}{4}$	—	—	15	12
7 dito Stylen	5 a	10	1 $\frac{3}{4}$	1	19	13	13
20 dito Nagels	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—	5
6 ff Spykers	—	—	2	—	—	—	12
Transport	—	—	2	—	—	8	2
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	18	12

f 93 : —

Art. 12.

2 Greene deelen	2 a 12	36	3 $\frac{3}{4}$	f 4	10	f 9	—
16 Denne deelen beschor	1 $\frac{1}{2}$ a 12	36	2 $\frac{3}{4}$	2	—	32	—
20 dito vloerdeelen	1 $\frac{1}{2}$ a 12	36	—	2	—	40	—
voor het beschor aan aan den Dorschvloer	—	—	—	—	—	10	—
36 ff Spykers	—	—	2	—	—	3	12
Transport	—	—	2	—	—	9	8
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	25	—

f 129 : —

f 2481 : —

Art. 13.

Art. 13.

	dikte in duim. men.	voeten.	stuy. de roede.				
1 Greene Balk	7 a 9	25	2 $\frac{1}{2}$	—	—	8	5
7 dito Solderbalken	6 a 8	21	2 $\frac{1}{4}$	f 5	18	41	6
23 Denne Deelen	1 $\frac{1}{2}$ a 12	36	—	2	—	46	—
Voor vier befhods	—	—	—	—	—	50	9
20 $\frac{1}{2}$ Spykers	—	—	2	—	—	2	—
Transport	—	—	2	—	—	14	16
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	36	4

f 199 : —

Art. 14.

109 Dorsvloerdeelen	—	12	15	—	15	f 81	15
7 Greene Balken tot taslysten	8 a 10	19	2	f 8	—	56	—
Voor ophoogen van aarde en fant	—	—	—	—	—	8	12
14 Greene Carbeelen	9 a 12	7	2 $\frac{1}{2}$	4	1	56	14
14 Greene Stylen	5 a 6	7 $\frac{1}{2}$	—	—	12	8	8
7 Greene Phyribben	4 a 5	19	2	2	—	14	—
23 Denne Deelen	1 $\frac{1}{4}$ a 12	20	—	1	2	30	16
46 $\frac{1}{2}$ Spykers	—	—	2	—	—	1	12
3 Roeden fraat a	—	—	—	15	—	45	—
Transport	—	—	2	—	—	29	2
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	50	11

f 382 : 10

Art. 15.

7 Greene Balken	7 a 9	19	2	f 6	6	f 44	2
9 dito Stylen	5 a 7	10	1 $\frac{1}{2}$	2	—	18	—
70 Denne Deelen	1 $\frac{1}{4}$ a 12	20	—	1	2	77	—
16 $\frac{1}{2}$ Spykers	—	—	2	—	—	1	12
Transport	—	—	2	—	—	14	—
Arbeitsloon	—	—	—	—	—	30	6

f 185 : —

f 766 : 10

Art. 16.

	dikte in duim- men.	voeten	fluyv. de roede.					
4 Greene Draaistylen	5 a 7	13	1½	f 2	4	f 8	16	
14 dito Deelen	1½ a 13	24		2	5	31	10	
4 Yzere banden, zwaar								
2 卐			3		6	1	4	
4 dito Tappen, zw. 6 卐			4	J	4	4	16	
4 dito Potten, zw. 2 卐					8	1	12	
Voor angen en spykers						10		
Transport			2			5		
Arbeitsloon						10	2	

f 73 : —

Art. 17.

6 Greene Stylen	5 a 7	12	1½	f 2	4	f 13	4	
24 dito Deelen	1½ a 1½	7	¾		14	16	16	
7 dito Deelen	2 a 14	20		2	16	19	12	
7 dito Ribben	4 a 5	20	2½	2	5	5	13	
50 dito Ribben	1½ a 1½	24	2½		6	15		
Voor beschoot en deuren						30		
Transport			2			11		
Arbeitsloon en spykers angen						25	13	

f 147 : —

Art. 18.

14 Greene Solderbalken	5 a 7	14	1½	f 2	12	f 36	8	
64 Denne Deelen	1½ a 12	20		1	4	76	16	
Voor Luyken, Pen- nen en klampen						10		
Transport			2			12	6	
Arbeitsloon, angen en spykers						40	12	

f 176 : 2

Art. 19.

7 Yken Klauplanken	3 a 15	20	¾	f 5	12	f 39	4	
9 Roeden Straaten				15		135		
24 Denne deelen	1½ a 12	20		1	4	16	16	
4 Greene Ribben	3 a 4	20		1	4	4	16	
Voor angen en Spyk.						8	4	
Transport			2			20		
Arbeitsloon						56		

f 280 : —

f 676 : 2

Art. 20.

Art. 20.

	dikte in duim.	voeten	fluyv. de roede.				
1 Yken Plank	2 a 12	148	$\frac{1}{8}$	—	—	f 22	4
36 dito Paalen	5 a 6	4 $\frac{1}{2}$	—	—	10	18	—
5 Roeden fraat	—	—	—	15	—	75	—
Aan rollen en Transport	—	—	—	—	—	12	16
Arbeitsl. van timmeren	—	—	—	—	—	16	—
						<u>f 144 : —</u>	

Aan Bestek en Teekeningen f 100 : —

Artikel 1.	—	f 357 : —
2.	—	= 728 : —
3.	—	= 146 : —
4.	—	= 1710 : 12
5.	—	= 305 : —
6.	—	= 1626 : —
7.	—	= 416 : —
8.	—	= 593 : —
9.	—	= 1649 : —
10.	—	= 610 : —
11.	—	= 93 : —
12.	—	= 129 : —
13.	—	= 190 : —
14.	—	= 382 : 10
15.	—	= 185 : —
16.	—	= 73 : —
17.	—	= 147 : —
18.	—	= 176 : 2
19.	—	= 280 : —
20.	—	= 144 : —

f 9949 : 4

Voor 't afsteke van de Fondamenten en 't grave f 19 : —

f 10068 : 4